

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

9.154(741)

560

Ն. ԲՈՒԽԱՐԻՆ

ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅԱՆ

Ը Ն Թ Ա Յ Ի Կ

ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ե Կ Գ ա — 1928

1 DEC 2009 2 4 SEP 2006

3KEM

P-55

Ն. ԲՈՒԽԱՐԻՆ

ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

(Զեկուցում ՀԱՄԿԼՑԵՄ VIII համագումարում)

028

~~0260~~

ԳԵՏԱԿԱՆ ՀՆԱՏԱՐԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ N 784

1 MAR 2013

9785

ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԸՆԿ. ԲՈՒՄԱՐԻՆԻ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

ՀԱՄԼԿՅԵ ՄԻՈՒԹՅԱՆ VIII-րդ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ
1928 թ. ՄԱՅԻՍԻ 6-ին

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Բնկերանք :

Կուսակցության XIV-րդ համագումարում, կոմյե-
րիամիություն մասին զեկրեցելիս, յես, ի միջև այլոց,
դրույթունն այնպես եյի բնորոշում, թե բանվոր դա-
սակարգի և նրա դասակարգային թշնամիների միջև
տեղի ունեցող պայքարը մղվում է յերիտասարդության,
բանվոր դասակարգի և գյուղացիության նոր սերնդի
վերաբերմամբ ազդեցություն ձեռք բերելու համար:
Յեզ XIV-րդ համագումարից հետո անցած համեմատա-
բար կարճ ժամանակամիջոցում վերոհիշյալ բնորոշու-
մը նշանակելի չափով հաստատվեց:

Կոմյերիամիության ներկա համագումարը տեղի յե
ունենում այնպիսի մի ժամանակ, յերբ յերիտասարդու-
թյունը նվաճելու համար մղվող պայքարը, այն պայ-
քարը, վոր մղվում է, մի կողմից, բանվոր դասակար-
գի և մեր կուսակցության և, մյուս կողմից՝ մեր բու-
րոր հակառակորդների միջև, —այլևս անկասկած սուր

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ I ՏՄԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ 3467
ԳՐԱԴԵՊ. 798 Բ ՏԻՐԱԺ 2000

1879-83

բնավորութիւնն և ստացել: Այն գրքույկում, վոր գրել է պրոլետարական դիկտատուրայի տանամբայի անթիվ աջ մենչեիկ և սոցիալիստական շարժման ամենամոլի և վառ-դեղին ունեզանտները գրական պարագլուխ Ստ. Իվանովիչը, — հիմնական գրույթներից մեկն էր — «նրանց» կողմից յերիտասարդութեան նվաճելն է, կամ՝ վոր նույնն է՝ նրա կազմերի քայքայելը: Ստ. Իվանովիչն իր գրքույկում ամբողջ մի թեորիա յե կառուցանում, վորպիսին պետք է զա ապացուցանելու, վոր պրոլետարական դիկտատուրայի կործանումն «անխուսափելի» յե: Այդ թեորիայի հիմնական մոմենտներից մեկն էր հետևյալ միտքն և հանդիսանում: Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան պահին, քաղաքացիական պատերազմի և հակառակորդի հզոր ուժերի հետ բաղիսվելու ժամանակ, կոմունիստական կուսակցութեան հին կազմերին հաջողից կենտրոնացված և ամրակուռ մի կազմակերպութիւն ստեղծել: Սակայն, կուսակցական հին կազմերը, վորոնք մարզվել են բուրժուազիայի դեմ անդադրում պայքար մղելով, այսօրվա ծանրագին և հոգեմաշ աշխատանքներում արագորեն հյուսվում են, որդանապես հնանում և, վերջապես, մեռնում են: Նրանց անջև այսպիսով «փոխարինողներ» ստեղծելու ինդիքն է ծառանում: Սակայն, կոմունիստական կուսակցութեան և նրա գործի գրութեան վողբերգական ամբողջ անելութիւնը հենց այն է, — դատում է Ստ. Իվանովիչը, — վոր խորհրդային ներկա իրականութեան պայմաններում բուլչեիկական իսկական և հարազատ փոխարինողներ դաստիարակվել չեն կարող: Գծծի շարութեամբ և անասնական ստեղծութեամբ դեպի մեր կուսակցութիւնը լեցված բռտերով Ստ. Իվանովիչը նկա-

րադրում է, թե Ֆիդիքապես ինչպես է մեռնում մեր կուսակցութեան հին գվարդիան: Համաստեղով այս անթխտելի փաստը, հեղինակն «չտապ և շնչակտուր» յեզրակացնում է, թե՛ այն յերիտասարդութիւնը, վոր աճում է այսօր նոր պայմաններում, կամ Ֆիդիքապես և մտավորապես այլասերվում է և կամ թե՛ վերածվում մարտական բուլչեիզմին թշնամորեն վերաբերվող մի ույժի և, հետևաբար՝ մի ույժի, վոր թշնամի յե պրոլետարական դիկտատուրային: Այսպիսով, բուլչեիկական կուսակցական հին գվարդիայի և նոր սերնդի դաստիարակման պայմանների տարբերութիւնը՝ նախկին մարդկանց շարքերից յելած չարամիտ այդ պսամֆրետիստի կարծիքով՝ անխուսափելիորեն խարխլում է մեր ամբողջ շարժման հիմքերը:

Մեկ ուրիշ որինակ ևս: Վոչ այնքան վաղուց «Սոցիալիստական Վեստնիկ»-ում տպագրված էր Գարվիի հոդվածը, վոր նույնպես մենչեիկ է և ԽՍՀ Միութեան շարանենդ հակառակորդներից մեկը: Այդ հեղինակը հավաստում է, վոր վերջին ժամանակներս յերիտասարդութեան շարքերում «նահանջ» է նկատվում «քաղաքականութիւնից»: Յերիտասարդութիւնն ամբողջապես կլանված է կուլտուրական, տնտեսական, տեխնիքական և ամեն տեսակ այլ աշխատանքներով: Այդ պրոցեսը նա նկարագրում է, վորպես բնական մի պրոցես, վորի միջոցով «յերիտասարդութիւնը» (Գարվիի գրեթե չի տեսնում յերիտասարդութեան մեջ յեղած դասակարգային տարբեր շերտավորումները) դալու յե դեպի նոր, բայց արդեն դեպի մեկնակական դիրքերը, վորոնք իրանց սուր ծայրով ուղղված են պրոլետարական դիկտատուրայի և մեր յերկրում կոմունիստական կու-

սակցութեան տիրապետութեան դեմ : Այսպիսով, «պաշտոնական» մենչեիզմն ևս իր հույսերը կապում է յերիտասարգութեան հետ :

Յեթե դուք վերցնէք մեր կուսակցութեաննից կարբւ-ված և բեկված խմբավորութեաններ և, առաջին հերթին՝ արոցկիստական ուղղիցիան, ապա դժվար չի լինի նկատել, վոր նա ևս մի շարք տարիներէ ընթացքում իր հույսերը դնում եր յերիտասարգութեան վրա : Այնքան ել վաղուց չէ, վոր «Պրավդայում» հրատարակվեց նախկին արոցկիստներէից մեկի՝ քնի . Անտոնով-Ուսենկոյի նամակը : Այդ ընկերն, ի միջի այլոց, պրում է, թե նա յեկել է այն յեզրակացութեան, վոր Տրոցկին դեռ ևս 1923 թվին՝ պատմական բոլշեիզմին հակառակ՝ մի նոր կուսակցութեան ստեղծելու ծրագիր ուներ, հենարան դարձնելով նոր սերունդը և առաջին հերթին՝ մեր ուսանողական յերիտասարգութեանը :

Մեր յերկրի ներսում ևս մենք մի շարք ուրիշ հակառակորդներ ունենք, վորոնք ակտիվ կերպով աշխատանք են կատարում յերիտասարգութեան շրջանում : Յեկեղեցական կազմակերպութեանները, վորոնց թիկունքում կանգնած են քրիստոսասեր «գուրանչի», կուլակը, հավատացյալ մասնավորը, «ուժեղ անտեսատերը», ազան, աղանդավորական համայնքները և այլն, — սրանք բոլորն ել դեպի յերիտասարգութեանն են տարածում իրանց շոշափուկները : Միանգամայն բնական և հասկանալի չէ, թե ինչու համար են այս բոլոր խմբերը՝ սկսած ամենաչարաչունչ, թնդագուն և շնայոհմակ մեր թշնամիներէից և մինչև մեր սեփական կուսակցութեաննից գուրս վոնդված-

ները, ապաստարան փնտրում յերիտասարգութեան մոտ : Պատասխանը տրված է սովորական գարձած նախադասութեամբ. — «յերիտասարգութեանը — մեր ապագան է» : Այն հանգամանքից, թե ինչպիսին են լինելու մեզ «փոխարինողները», կախված է առաջին հերթին և մեր հեղափոխութեան ապագա բախտը :

Այստեղ չկա և վո՛չ մի չափազանցութեան և կամ թե՛ վոր ևե «պերճարանութեան» : Մարդկանց վերափոխելու վճռական նշանակութեանը շատ լավ է յին բմբոնել դեռ ևս Մարքան և Ենգելսը :

«Կոմունիստական գիտակցութեան մասսայական աճեցման, ինչպէս և բուն գործը կատարելու համար անհրաժեշտ է, վոր մարդիկ մասսայորեն վերափոխվեն . մի բան, վոր հնարավոր է սոսկ գործնական շարժման, կեղափոխութեան պրոցեսում : Հետեաբար, հեղափոխութեանն անհրաժեշտ է վո՛չ միայն այն պատճառով, վոր ուրիշ վոր ևե յեզանակով հնարավոր չէ տապալել տիրող դասակարգի իշխանութեանը, այլ և այն պատճառով, վոր տապալող դասակարգը միմիայն հեղափոխութեան միջոցով կարող է մաքրվել հին հասարակութեան ամբողջ կեղտից և ընդունակ լինել նոր հասարակութեան կառուցանելու :» («Արխիվ», հատոր 1, էջ 226-227) :

Առանց յերկար ու մանվածապատ բացատրութեաններէի ել պարզ է, վոր յեթե կոմունիստական վոգով մասսայական վերափոխութեան փոխարեն՝ մենք տեսնելու լինենք մեր շրջապատում «հին հասարակու-

թիւն կեդտի» անունն ու ծախարումը, ապա հեղափո-
խութիւնն անպայման թաղվելու յե մենչեիկների,
սեհարյուրյակային զուբերի, քաղաքակիրթ բանկո-
վիկների և ամեն յերկրի, ազգի և գույնի դիպլոմավոր
ապուհների ցնծումնալից վեգստոցների նվազակցու-
թիւմը:

Ահա թե ինչու մենք պետք է քննութիւնն անենք
այս պրոպրիւմն իր ամբողջ ծախարով և ահա թե ինչու,
թիւում և ինձ, վոր ձեր համագումարը արձագանք
պիտի տա այն բոլոր գլխավոր խնդիրներին, վորոնք
կապված են յերիտասարգ բանվորների և գյուղացի-
ների նոր կազմերի և՛ հանուն նրանց իրապես կոմու-
նիստական վերափոխութիւնն մղելոյ պայքարին:

1. ՄՈՄԵՆՏԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՐՈՇՈՒՄԸ ՅԵՎ ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅԲԱՐԻ ՄՐՈՒՄԸ

Այսօր մենք մեր պատմական զարգացման այնպիսի
չրջանն ենք ապրում, յերբ միջազգային հարաբերու-
թիւններն ստացել են սուր կերպարանք: Այդ թե-
մայի լուսարանութիւնն իմ զեկուցման խնդիրը չի
հանդիսանում, և սակայն՝ հարաբերութիւնների այդ
որումը պարզ և ակներև և ձեզնից յուրաքանչյուրին:
Յերկրի ներսում, մեր գլխավոր, անտեսական աշխա-
տանքի ասպարիզում, մենք դիմել ենք արդեն նոր և
խոշոր—արդյունաբերական ձեռնարկութիւնների կո-
ուուցման, մենք թեւակոխեց ենք մեր, այսպես կոչված,
վերակառուցողական շրջանը, յերբ՝ բուժելով մեր հին
վերքերը՝ մենք արդեն նոր հենարանի վրա յենք կա-
ուուցանում, մեր ներքին զարգացումն սկսում ենք «մեր

սեփական հիմունքների վրա» և անցնում ենք արդեն
այն ժառանգութիւնն սահմանները, վոր մեզ բաժին է
մնացել բուրժուական ուժիմից: Գյուղատնտեսական
արտադրութիւնն րնադաւառում մենք ներկայումս գեմ
ենք առել գյուղատնտեսութիւնն արտադրական կոուու-
րացմանն անցնելու խնդրին:

Այդ խնդիրները—արդյունաբերական վերակա-
ուուցման և գյուղի արտադրական կոուուրացման խոշ-
դիրները պահանջում են, վոր մեր լայն մասսաները
և այդ թիւում նաև մեր բանվոր և գյուղացի յերիտա-
սարգութիւնը շատ ավելի խոշոր շափով ներգրավված
լինեն զեզի անտեսական շինարարութիւնն պրոցեսը:
Յե՛վ նույն այդ խնդիրները մեր յերկրի բովանդակ
բանվորական ուժի վերակառուցման պրոպրիւմն են գը-
նում մեր առջև, այսինքն՝ այդ ուժն այնպիսի նոր
հիմունքներով դաստիարակելու պրոպրիւմը, վորոնք
համապատասխան կը լինեն մեր ձեռնարկած տեխնի-
քական հեղաշրջման: Այդ խնդիրները պահանջում են
նաև, վոր բանվոր գասակարգի, գյուղացութիւնն չը-
վոր տարրերի և այլ շարքերից ստեղծվեն զեկավար-
ների և նոր մասնագետների նոր կազմեր:

Սակայն անտեսութիւնն վերակառուցման և տեխ-
նիքական հեղաշրջման զուգընթաց մենք պետք է առա-
ջադրենք նաև մեր ամբողջ մարդկային մասսայական
կազմի վերակառուցման խնդիրը, վորովհետև ասանց
այս նախապայմանի առաջին խնդիրն ևս չի կարող
լուծվել՝ առավել վճռահանութեամբ և յետանդով ներ-
գրավելով այդ կազմը զեզի մեր սոցիալիստական շի-
նարարութիւնն և յերկիր կառավարելու գործը: Մեր
սոցիալիստական շինարարութիւնն այս բոլոր խնդիր-

ներք, — արդյունաբերութեան վերակառուցման և դյու-
ղատնտեսութեան կոոպերացման խնդիրները, — չեն
կարող բնավ վնճ անջատվել և վնճ ել հակադրվել դա-
սակարգային պայքարի խնդիրներին: Թե՛ տեսականու-
րեն և թե՛ գործնականապես միանգամայն սխալ կը լի-
նի կարծել, յենթադրենք, թե մեկ բան է նոր գործա-
բանների կառուցումը, և այլ բան է — կապիտալիզմի
մնացորդների կամ նրա նոր ծիրերի դեմ դասակարգա-
յին պայքար մղելը: Նույնպես միանգամայն սխալ
կը լինի կարծել, թե մեկ բան է դյուզում կուլակի դեմ
կռվելը, և բուրժուական այլ բան է — կոոպերացումը
ընդհանրապես և դյուզացութեան արտադրական կոո-
պերացումն՝ առանձնապես: Խնդիրներն այսպես ան-
ջատելն և իրարից պոկելը և կամ թե՛ նրանց իրար
հակադրելը — բացարձակապես սխալ է թե՛ տեսակա-
նորեն և թե՛ գործնականապես: Ինչ չափով վոր մենք
մեր սոցիալիստական արդյունաբերութունն ենք կա-
ռուցանում, այդ չափով էլ ասպարեզից վանում ենք
մեր դասակարգային հակառակորդին: Յեվ ինչ չափով
վոր մենք կոոպերացման ենք յենթարկում դյուզացու-
թյունը և, մանավանդ՝ ինչ չափով վոր կոոպերացում
ենք նրան արտադրական հողի վրա, այն չափով էլ
մենք այդպիսով մեր դասակարգային պայքարն ենք
մղում կուլակութեան դեմ ամենագլխավոր, հիմնական
և ամենավճռական նշանակութուն ունեցող դժով:
Այդ իսկ պատճառով մեր սոցիալիստական շինարա-
րութեան խնդիրները թե՛ գյուղում և թե՛ քաղաքում
չեն կարող անջատվել մեր դասակարգային պայքարի
խնդիրներից: Մենք պետք է մեր դասակարգային
պայքարը «տնտեսականացնենք» (յեթե միայն այսպես

կարելի չէ արտահայտվել), պետք է տոգորենք այդ-
պիսին տնտեսական շինարարութեան վորդով: Յեվ,
ընդհակառակը՝ մեր տնտեսական շինարարութունն էլ
փոխադարձաբար պիտի տոգորենք դասակարգային
պայքարի վորդով: Հասարակական պրոցեսի այս յեր-
կու կողմերի կապակցութեան ըմբռնողութունն է
միայն, այսինքն՝ մեկ կողմից, դասակարգային պայ-
քարի և, մյուս կողմից՝ մեր տնտեսական շինարարու-
թեան կապի, միայն այն ըմբռնողութունն է, վոր այս
յերկուսն էլ — բանվոր դասակարգի կողմից տնտեսա-
կան (հետևաբար և դասակարգային) հակառակորդի
դեմ ձեռնարկած միևնույն առաջխաղացման յերկու
կողմն են ներկայացնում, — այս է, ահա, վոր մեր
տղև ծառացած խնդիրների իսկական, իրապես մարք-
սիստական և իրապես յենինյան ըմբռնողութունն է
հանդիսանում:

Այստեղից էլ բխում է, որինակ, հենց այնպիսի
մի կարևորագույն հանգամանքը, վոր մենք չպիտի
կարողանայինք և չենք էլ կարող գողել բանվոր դա-
սակարգի ուժերը, առանց տնտեսական հենակետ տա-
լու բանվոր դասակարգին: Առանց նոր Փարբիկաներ
և գործարաններ կառուցանելու, մենք չենք կարող
ի մի ժողովել մեր յերկրում շարունակաբար աճող
պրոլետարիատի մասսաները: Առանց դյուզացութեան
կոոպերացման և առանց ոժանդակելու շքավոր և մի-
ջակ գյուղացիներին տնտեսութեան ասպարիզում, մենք
անկարող ենք լինելու «լրջորեն և յերկարատև» ժամա-
նակով ի մի հավաքել այդ ուժերն ընդդեմ կուլակային
տարբերի: Այդ իսկ պատճառով մեզանում մշտապես
սերտագույն կապակցութունը պետք է լինի մեր տղն-

տեսական շինարարութեան, բանվորազուգացական մասնաների նյութական բարեկեցութեան բարձրացման և բանվոր դասակարգի ու նրա գյուղական մերձավոր դաշնակիցների սոցիալական հզորութեան միջև: Այս և, ահա, տնտեսական և միաժամանակ սոցիալ-դասակարգային այն ֆոնը, այն ընդհանուր պատկերը մեր յերկրում, վորից յեյնելով մենք պետք և լուծենք կոմ-յերիտմիութենական կազմակերպութեան հերթական բոլոր խնդիրները:

11. ՎՈՐՏԵՂ ԵՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԹԵՆԱՄԻ-ՆԵՐԸ ՅԵՎ «ՆԵՐԲԻՆ ՎՆԱՍԱՐԱՐՆԵՐԸ»

Ձեր կոմյերիտմիութենական մամուլի եջերում այժմ շատ հաճախ և դրվում այն հարցը, թե՛ վորտե՛ղ և մեր դասակարգային թշնամին: Յերիտասարդությունը նվաճելու համար մղվող դասակարգային պայքարի սուր արտահայտութեան ստանալը, վորն արդյունք և պրոլետարիատի առաջնադացման, արդեն բավականաչափ պարզորոշել և մերկացրել և դասակարգային այդ թշնամուն: Այդ դասակարգային թըշնամին բուն և դրել տարբեր խրամատներում և յերբեմն իր հրազենն ուղիղ մեր կրծքին և արձակում: Յեվ վերջին ժամանակներս, յերբ նորից ծայր են առել մի շարք կոմյերիտակաճների սպանությունները, յերբ կուլյակ տարրն այս ու այն տեղ հրացան և վերցնում և գնդակ արձակում իրանց դիրքերում կանդնած յերիտասարդ ընկերների թիկունքին, — իսկ այդպիսի հրազարկեր հնչել են արդեն մի քանի վայրերում, — ապա այստեղ հազիվ թե արժենա այնպիսի մի հարցում տալ, թե՛ «վորտե՛ղ և դասակարգային թըշ-

նամին»: Կուլյակ ալերիչները բավականաչափ պերճախոսութեամբ են վկայում իրանք իրանց մասին, և արժատից պոկել նրանց արձնային լեզուն — անհրաժեշտ և ինչ գնով ել վոր լինի:

Ինքնին հասկանալի չե, վոր հացամթերումների և այլ և այլ արտակարգ միջոցների կապակցութեամբ, վոր մենք հարկադրված եյինք կիրառելու, — իսկ այդ միջոցները բացարձակապես անհրաժեշտ եյին, — զգալի չե դառնում արդեն և՛ այն պայքարի սրումը, վոր ձեռնարկել են բանվոր դասակարգի զիկտատուրայի դեմ կուլյակային տարրերը, և՛ այն զժգոհությունը, վոր գոյություն ունեւր միջակ տարրերի վերնախավերի և նրա մի քանի շերտավորումների մեջ: Յեվ ինքնին հասկանալի չե, վոր այս իսկ պատճառով անհրաժեշտ և ըստ ամենայնի ուժեղացնել չըբավորների և բատրակների շրջանում կատարվող աշխատանքը, նորից և նորից ամրացնել միջակների հետ կնքած գաշիները, սիսեմատիկորեն մեկուսացնելով կուլյակներին: Ինչպե՛սին հասկանալի չե և այն, վոր այստեղ կայուն և վըճուական հաջողություններ կարելի չե ձեռք բերել մի միայն մշտական և յերկարատե աշխատանքով: Սակայն ընդ սմին չպիտի մատների արանքով նայել կուլյակային յելույթների և վո՛չ մի գեպքին: Կուլյակմարդանաներին թողտվություն անելու ամեն մի պեպքի համար անհրաժեշտ և կիրառել տմենադատան պատիժն ու հատուցումը:

Յեվ այսպես, դասակարգային թշնամին այստեղ ակներև և՛ գոտակմրգային իր բացահայտ և ամբողջ մերկութեամբ: Մի ժամանակ նա պահվում և թաքնըվում եր: Կապիտալիստական տարրերի դեմ սկսած ա-

ուաջխաղացումը սուր կերպարանք տվեց նրա դիմա-
դրուժյանը, մեր առաջխաղացումը վորոշ չափով
նույնիսկ միակուռ դարձրեց հակառակորդի շարքե-
րը: Դեռևս Մարքսն էր ընդհանուր ձևով ասում,
թե՝ «հեղափոխության կուսակցությունը խտացնում
է հակահեղափոխության կուսակցությանը»: Իսկ մեր
պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում, այս
թեվը թեև շատ ինքնահատուկ ձև է ստանում, սակայն
այնուամենայնիվ շարունակում է մնալ ուղիղ և ճիշտ:

Այսպես է, ահա, թշնամու առավելագույն քողա-
մերկ և առավելագույն նենգավոր կերպարանքը: Սա-
կայն, կան մեղնում մեր դասակարգային թշնամու գո-
յության և ակտիվության նաև մի շարք այլ քողարկ-
ված ձևեր. յես այստեղ խոսում եմ վոչ թե իդեոլո-
գիական «հոսսիֆիկացիայի», այլ՝ և՛ գյուղում, և՛ քաղա-
քում լեզալ կերպով գոյություն ունեցող կազմակեր-
պությունների մասին: Այսպես են, որինակ. յեկեղե-
ցական և աղանդավորական կազմակերպությունները:

Մեծագույն հիմարություն կլինեք մեր կողմից,
յեթե մենք կարծեյինք, թե յեկեղեցին և յեկեղեցական
կազմակերպությունները (քրիստոնեյական, հրեյական,
մահմեդական և այլն) այժմ էլ նույնն են, ինչ վոր եյին
մինչև հեղափոխությունը: Նրանք այժմ բոլորովին
այլ ձևալ են գործում:

Ներկայումս տեղի յե ունենում յեկեղեցու շտապ
և տենդագին «մողերնիղացիան», այսինքն՝ նրա մերձե-
ցումը աշխատանքի «արդիական» և, յեթե այդպես կա-
րելի յե ասել՝ ավելի «առաջավոր» ձևերին: Յեթե ուղ-
ղափառ «տերհարը» կտրում է իր յերկար մագերը, իսկ
հրեյական ուրբին՝ իր խոպոպիքները, ապա այս հիշ-

յալ գասերի «աշխատանքի» բոլոր ձևերի ասպարիզում
կատարված մեծ փոփոխությունների սոսկ սիմվոլիկ
արտահայտությունն և հանդիսանում: Այսորինակ
«աշխուժացումը» վորոշ հաջողություն էլ է ձեռք բե-
րում: Այսպես, որինակ, մանածագործական ուսյու-
նում բանվորները յերբեմն նույնիսկ յեկեղեցիներ են
չինում և գումարներ են հավաքում այդ նպատակով:
Ղրիմում ուժեղացել է մուլլաների գործունեյությունը:
Մահմեդական հոգևորականությունը նույնիսկ սիրտ է
արել այնպիսի մի քայլ անելու, ինչպես կանանց թույլ
տալը, վոր նրանք մեջիզը վտաք դնեն, — առաջներում
այդ չլաված—չտեսնված մի բան էր: Այստեղ այժմ «գա-
սախոսություններ» են կարգում բարոյական կյանքի,
սեռերի հարաբերության մասին ըստ դուրանի և այլն:
«Հոգևոր» կազմակերպությունները գրեթե ամենուրեք
գործում են այնպիսի մեթոդներով, ինչպես, որինակ.
կանանց համար կար ու ձեռի դպրոցներ հիմնելը, կամ
թե՝ քարոզում են ալկոհոլականության և ծխելու վը-
նասները: Գրավելով այսպիսով մեր կուլտուրական
աշխատանքի մի մասը, նրանք փաթաթում են այդպի-
սին իրենց կրոնական կոճի վրա և հակառակորդի կազ-
մակերպությունները հանդիսանալով, աստիճանաբար
աշխատում են «լավ միջոցներով» իրենց համար շատ
վատ, — մեր տեսակետից, — քաղաքական կապիտալ
վաստակել: Աղանդավորական կազմակերպություններն
ևս վերջին ժամանակներս սկսել են աճել: Անգամ իսկ
լենինգրադում, — մի քաղաքում, վորտեղ ապրում է
աշխարհիս ամենաառաջավոր բանվոր դասակարգը, —
անգամ իսկ այստեղ փաստ է արդեն, վոր աղանդավո-
րական շարժումը դարդանում է: Առանձին—առանձին

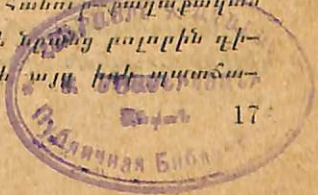
Թղթակցություններից յերևում է վոր վերջին տարիների ընթացքում ազանդավորական կազմակերպություններն սկսել են ավելի խոշոր չափով ընդգրկել մեր բանվոր յերիտասարգությանը: Մեզ թվում էր, թե կոմյերիամիությունը մեր յերկրում-յերիտասարգության միակ կազմակերպությունն է: Յեզ սակայն, ազանդավորական ամբողջ մի շարք կազմակերպություններ կան, վորոնք իրանց շարքերի մեջ ընդգրկում են մտավորացես նույնիսկ յերիտասարգների, վորքան և կոմյերիամիությունը: Ընդ սմին, ազանդավորական այդ կազմակերպությունների կազմի մասին յեղած ավայները շատ ցուցադրական են: Ստալինգրադում, սրինակ-բանվորների տոկոսն այդ կազմակերպություններում հասնում է մինչև 60-70-ը: Բոլոր այդ «բապտերիստիությունները», «բրիտանիստիությունները», «հավատացյալ յերիտասարգների միությունը» և այլն յերիտասարգ բանվորների և գյուղացիների բավական լայն շերտ են ընդգրկում:

Թե՛ հասակավորների և թե՛ յերիտասարգության մեջ գործող ազանդավորական կազմակերպությունների մեծամասնությունը պայքար և մղում վորդելից խմիչքներ գործածելու, ծխելու և սմեն տեսակ «խակահան-տուսական» բառեր գործածելու դեմ: (Միծաղ): Հասկանալի յե ինքնին, վոր այսպիսով հաճախ թե՛ գյուղում և թե՛ քաղաքում նրանց հաջողվում է գրավել յերիտասարգության բնավ վոր ամենավտուրակ տարրերին և մանավանդ բանվոր դասակարգի կանանց մասից՝ կին-աշխատավորներից, գեղջկուհիներից և այլն: Այստեղից էլ անհրաժեշտ է վորոշ խոշոր յեղրակացություններ հանել կոմյերիամիութենական

կազմակերպության աշխատանքի վերաբերյալ, սակայն այդ յեղրակացությունների վրա յես կանց կանոնմ գեկուցման յերկրորդ մասում:

Իհարկե, կրոնական կազմակերպությունների հովանու տակ վորոշ վայրերում յերբեմն համախմբվում են և բանվոր դասակարգի վաղեմի, փոխերիմ և ամենակատաղի թշնամիները: Այսպես, որինակ՝ գինի չթամողների կոստրոմայի ընկերության ծրագիրը գրեթե նույնն է, ինչ վոր «Ռուս Ժողովրդի միության» հին ծրագիրը և շնայած դրան (ահա թե ինչ են նշանակում «պրոլետարական դիկտատուրայի ընդհանուր պայմանները») նա աշխատանք և կատարում անգրագետների շրջանում, ճարտատույալ ձեռնում է, թե ինքն աշխատավորների բարեկամն է, նյութական ոճանգակություն և հասցնում նրանց և հեկնց այս ծայրից էլ դեպի իր թակարդներն և գրավում նրանց: Ազանդավորական մի քանի կազմակերպություններում, սրինակ Մոսկվայում և Մոսկվայի նահանգում գանվող աղվենտիստների մոտ պատասպարվել են նախկին ժանդարմներն ու նախկին պարոնայք գինվորականները, վորոնց մի բան և մնացել միայն հազնել հեղության հանդերձները՝ համբերությամբ գինվելու համար: Նրանք աղվեսի խորունկ բնքն են մտել, — այդ պարոնները:

Այս բոլոր կազմակերպություններն էլ, իհարկե, մեկ արջվնով չափել չի լինի: Նրանք տարբեր նշանակություն ունեն, հեկնում են դասակարգային տարբեր խմբավորումների վրա, ոճայած են կազմային տարբեր կազմով և տարբեր էլ ընդհանուր բաղադրական գերբավորում ունեն: Հնարավոր չե նրանց բոլորին դետել վորպես մեկ ամբողջություն և այս իսկ պատճառով

ոով ել հնարավոր չի նրանց վերաբերմամբ կիրառել պայքարի միեւնույն մեթոդները: Մենք, որինակի համար, ունենք կոլլեկտիվներ, վորոնք կազակերպված են այնպես, ինչպես հարկն է, սակայն՝ կրոնական գունավորումով: Նրանց մասին ինձ պատմել է ընկ. Տրեյ-վարը: Իսկ դրանց կողքին կան նաև կրոնական ցուցանակի ներքո պատասպարված կեյծ-կառպերառիվ միություններ, վորոնք վոչ այլ ինչ են, բայց յեթև շահագործողների բացորոշ կազմակերպություններ, վորոնց կազմային կազմն յերբեմն լցված է կուլակներով և շնամփոհմակ սեհարյուրյակայիններով: Այդ իսկ պատճառով էլ, ահա, մեր մերձեցումն ևս դեպի այդ կազմակերպությունները համապատասխան շափով պետք է փոփոխությունների և ուղղումների յենթարկվի:

Ահա ձեզ, ընկերներ, մեր դասակարգային թշնամու տարբեր կազմակերպությունների և յերկրորդ խումբը, սկսած այնպիսիներից, վորոնք քաղաքականապես լոյալ են և չեղոք և մինչև ամենածայրահեղ և ամենակատաղի քաղաքական թշնամիները:

Անցնում եմ այժմ մեր դասակարգային թշնամիների յերրորդ խմբին: Այստեղ յես նկատի ունեմ մեկ թշնամի «զաղափարական» հոսանքները, վորոնց թիկունքում վորեւե ձևավորված և կամ թե՛ լավ զողված կազմակերպություններ անմիջականորեն կանգնած չեն:

Ամենից առաջ և առաջին հերթին այստեղ պետք է նշել տարբեր տեսակի «ազգայնականությունների» տնտեսումն ու դարգացումը:

Առանձնապես պետք է նշենք այստեղ մեծափառ, վելիկոուսական չովինիզմի արտահայտությունների

աճումը, վորպիսին իր անդրադարձումն է գտնում նաև ուսանող յերիտասարգության միջավայրում, իսկ նրա միջոցով ծորում է նույնիսկ դեպի կոմյերիամիության շարքերը: Պատահում են և այնպիսի միջաշերտեր և այնպեսի «զաղափարական» հոսանքներ, վորոնք «Մեծն Ռուսաստանը» մասնատելու բաժնում են զետեղում մեր ազգային քաղաքականությունը, վորպիսին մեր յերկրում հաստատված բանվորական դիկտատուրայի հիմնական հենակետերից մեկն է հանդիսանում և մեր ինտերնացիոնալիզմի՝ ամենացայտուն արտահայտություններից մեկը: Պատահում են և այնպեսի պարոններ, վորոնք «կուլտուրական մակարդակի և ուսուցկան կուլտուրայի համաշխարհային նշանակության» ստորացում են համարում մեր ազգային քաղաքականությունը, ինչ չափով վոր այդ դեպում խոսքը վերաբերում է ուկրաինական լեզուն Ուկրաինայում և կամ՝ թուրքերենը Ադրբեջանում տարածելուն: Վաղեմի մեծափառ ամբարտալանությունը, ամեն մի այլ ազգության հասցեյին տածած արհամարհանքը՝ վորպես յերկրորդ կարգի ազգության և վորպես «այլազգիների», ոուս կալվածատիրոջ և ազատամիտ աղայի այն սնապարծ իդեոլոգիան, վոր հնարավորություն եր տալիս նրան սուրբ Սոփիայի—աստվածային իմաստության—խաչով քողարկելու իր դրամաբասկի ստորագույն հավակնությունները,—այսոր նորից է սկսում շարժվել՝ կուլակի և մեր առաջխաղացումից զազազած մասնավոր առևտրականի ու Շախտի տեսակի «զաղափարական» հերոսների աճման զուգընթաց, և ահա այդ մեծափառ ամբարտալանությունն այնքան ավելի յե կերկերում «Ռուսաստանի» մասին և այնքան ավելի յե խփում իր «ուս-

տական» հայրենասիրական կրթքին, վորքան ավելի դար-
չելիսրեն և ծախումք ստարերկրյա կապիտալին:

Հարկավ, պրոլետարական դիկտատուրայի յերկա-
թի գրկում անհնարին և բացահայտորեն վեր պարզել-
յեռազույն դրոշակը և մոլեղնորեն բացականչել.—«Բմ-
բրոնեցե՛ք այս, ժողովուրդք ամենայն և հնազանդվե-
ցեք, զի աստված մեզ հետ է»: Այդ պատճառով էլ հիշ-
յալ իդեոլոգիան չօրեքթաթ ապրով է սողում և կրճատ-
ված ձևերով և գրեհորում ինքն իրան:

Ուկրաինայում մենք տեսնում ենք յերբեմն, թե
ինչպես ուստական տարրերը, մանավանդ նրանք, վոյ-
յեղել են շինովնիկական հին ապարատում, բացարձա-
կապես չեն ուզում սովորել ուկրաինական լեզուն: Յեկ
ուկրաինացման քաղաքականությունը մեր կողմից սիս-
տեմատիքորեն կիրառելու մեջ նրանք ինչ վոր այսպիսի
բաներ են նշմարում, վորոնք խախտում և կործանում
են «Ռուսաստանի» փառքն ու պատիվը: Իրանց հոգս
խորքում նրանք Ուկրաինային նայում են վորպես «Մա-
լոռոսիայի», վորը պետք է հոգուս իսկական ուսմաների
«Ռուսաստանի» և այլն վարենիկներ և «մարդոտակա-
ճարպ» մատակարարի և «կազաչոկ» պարի: Յեկ տի-
րական, հակապրոլետարական, մեծապետական այս ի-
դեոլոգիան իր մուտքն է գործում արդեն և դեպի սոս-
րին խավերը:

Մյուս կողմից, կա նաև ազգային ստանձին հան-
րապետություններում, ինքնավար շրջաններում և այ-
վայրերում ծաղկող տեղական բնույթ ունեցող «ազգայ-
նականությունների» հակազարձ մի պրոցես, վորտե-
բուրժուազիան, ազաները, կուլակները, մոլլաները

ուկրաինյան—պետլյուրովյան տիպի շավեն ինտելի-
դենաները և այլն ճգնում են հակադրել իրանց պաղա-
փարական դիրքերը՝ հեղափոխական կոմունիզմի դիր-
քերին: Յերբեմն շատ որիգինալ զուգորդություն է ըս-
տացվում գաղափարական այս հոռանքներից, վորոնք
բոտ ևյության բոլորն էլ ուղղված են պրոլետարական
դիկտատուրայի դեմ և պոետականացնում են մանր-
բուրժուական, գյուղական հետամնացությունը, հա-
կադրելով այդպիսին սոցիալիստական քաղաքին: Կա-
ղախտանի բանաստեղծներից մեկը—Չումբանը—բա-
նաստեղծական ձևով բողոքում է յերկաթուղու գեմ,
վորովհետև յերկաթուղին լայնարձակ տափաստաննե-
րունեցող կազակստանին բերում է սիֆիլիս և անտա-
կություն: Իհարկե, յերկաթուղին յերբեմն և՛ սիֆիլիս
և բերել, և՛ անտակություն, սակայն այժմ նա բժշկա-
կան սգնություն էլ է բերում կենցաղային այն սիֆիլիսի
դեմ, վորն այնքան տարածված է թափառական ժողո-
վուրդների մեջ:

Տեղական շովինիզմի և տեղական ազգայնականու-
թյան այդ աճումը սկսում է տիրել նույնիսկ խորհրդա-
յին վորոշ որդաններին: Այսպես, որինակ. Դաղստանի
բաղյուսովարը 1927 թվին հրատարակել է մեկ ծայրաս-
տիճան շովինիստական բրոշյուր: Մեկ տարի էլ չկա
դեռ, վոր հրատարակվել է բանաստեղծությունների մի
ժողովածու, վորի մեջ, ի միջի այլոց, կարելի է կար-
դալ այսպիսի նշանավոր սողերը.—

«Բուխարա, դու ցնձա. բեզ մոտ կր դա եմիրը,
Յերկինք ես դու հիմա, եմիրն էլ՝ ըո լուսինը,
Ինչպես վոր չի լինի յերկինքը անբուսին»

կողմնային մի քանի խոսք ասել մեր իսկ ներսում նստած քշնամիներին վերաբերյալ: «Մեր ներսում նստած այդ թշնամին» կարված չե մեր դասակարգային թշնամուց՝ բառիս անմիջական նշանակությամբ: Նա տարրեր ձևվերով է կապվում մեր դասակարգային թշնամու հետ: Վերցնենք, որինակի համար, բյուրոկրատիզմը: Իր վորուչ ողակներում նա կարող է անմիջականորեն դասակարգային բնավորություն ունենալ, ասենք, որինակ, այն դեպքերում, յերբ մեր ապարատի ծակոտիներին մեջ բազմած են հին օճիթի տիրող դասակարգելի այն մընացորդները, վորոնք մեզ ախտիվ կերպով սարսուռած յեն յենթարկում և կամ թե՛ կամացուկ և սխտեմատիկորեն «խտայում» են (« ПТАЛЬНИК »—խտալական գործադուլ են անում): Այս վոչ այլ ինչ է, բայց յեթե մեր դասակարգային թշնամիների կողմից մեր դեմ՝ մղվում պայքարի անմիջական արտահայտություններից մեկը: Բյուրոկրատիզմը գոյություն ունի և վորպես բանվոր դասակարգի շարքերից գուրս յեկած առանձին անհատների դասակարգային վորոչ վերասերման սողմավորություն: Յեվ այս իմաստով ևս նա կարող է դասակարգային թշնամու բաղկացուցիչ մասը հանդիսանալ: Սակայն, նա կարող է և մեր սեփական դասակարգի շարքերից գուրս յեկածների աշխատանքի անկանոն սխտեմի արտահայտությունը հանդիսանալ, անհատների, վորոնք կարող են և վերասերված չլինել, բայց իրանց այնպիսի պայմանների մեջ գրած լինել, յերբ նրանք անմիջական վնաս են հասցնում մեր սոցիալիստական շինարարությանը և այլ իսկ պատճառով սրբեկտիվորեն ոժանդակում են մեր դասակարգային թշնամիներին: Ինքնին հասկանալի յե այսպիսով, վոր ի դեմս բյուրո-

կրատիզմի մենք տեսնում ենք այնպիսի մի յերևույթ, վորպիսին պետք է վոչ միայն մերկացնել, այլ և՛ մի յերևույթ, վորի դեմ անհրաժեշտ է պայքարել ամենաակախիվ կերպով:

Կան «մեր ներսում» և այնպիսի թշնամիներ, ինչպես, որինակ, ալկոհոլականությունն է: Այս շարքին արդեն բացահայտորեն սոցիալական վտանգ է սկսում ներկայացնել: Մեր ձեռքի տակ կան այնպիսի փաստեր, վորոնք վկայում են այն մասին, վոր բանվորական վորուչ միջազեղություն իրանց աշխատավարձի 14—15 տոկոսը ծախսում են հարբեցողության վրա: Այս թիվը—բացառիկ յերևույթ չի կազմում: Մեզանում իրերի գրությունն այժմ այնպես է, վոր հարբեցողության սպարիզում, —յեթե վերցնելու լինենք հարբածների թիվը,—նույնիսկ Լենինգրադն էլ է դերազանցում յերբեմն նախապատերազմական նորման և թեակոխում է իր այդ հարբեցողության սկզբունքի մի նոր «վերակառուցողական» շրջանը (ծիծաղ): Կարմիր Բանակը—վոր մեր յերկրում ամենազղոն կազմակերպությունն է, —անգամ իսկ նա վորք ինչ յենթարկվել է արդեն ալկոհոլականության քայքայիչ ազդեցության: Հանցագործությունների մի շարք կատեգորիաները, վորտեղ մենք տեսնում ենք հանցագործությունների բնդհանուր թվի բարձրացումը, այդ թվում նաև—կուսակցական հանցանքները, —խոշորադույն մեծամասնությամբ կապված են հենց այդ նույն ալկոհոլականության տարածման հետ: Նույնը տեսնում ենք նմանապես և յերիտասարդության մեջ, վորտեղ շատ հաճախ «գողումը» ձեռք է բերվում գինու և ողու միջնորդությամբ: Յեվ, իհարկե, այստեղից վոչ մի լավ բան չի կարելի սպասել: Կոմյերիտիտ-

թյունը լավ պետք է ըմբռնի, վոր շատ հաճախ աստիճանապատվությունը, ստորաքարչությունը և «քաջայամբ» սնվում են հենց ալկոհոլական գոլորշիներիով Յեվ նշանակելի չափով ալկոհոլն եր, վոր վերջի վերջ կոմյերիտոհիների շարքերից «կենդանի ապրանք» մտակարարբերուն հասցրեց Սոչիի կոմյերիտմիութենական կազմակերպության քարտուղարին և այն ել այնպիսի մարդկանց համար, վորոնք ընկերներից վերածվեցի հարբած սրիկաների և աչքասուռնների: Հենց միայն այսպիսի մեկ փաստն արդեն պարզորոշ կերպով ցույց տալիս, թե ինչպիսի հսկայական նշանակություն ունի ալկոհոլականությունը կոմյերիտմիութենական շարքերը քաջբայելու գործում: Յեվ ահա, այդ թնամուղեանհրաժեշտ և փոտքի հանել այն ամենն, ինչ վոր կուրտուրական և դասակարգայնորեն—գիտակից և այսու մեր յերկրում: Պետք է ամենայն անողորությամբ և դատանորեն խարազել մեր միության ժողովուրդներն այլ լանդակող և փշացնող այդ հին, բարբարոս և «իսկական» —ուսական» արագիցիան: Յես պետք է խոստովանել այստեղ, վոր նույնիսկ մեր կուսակցական հին զվարդիայի շարքերում մենք յերբեմն ծայրահեղ անտարբե վերաբերմունք ենք նկատում դեպի այդ խնդիրը.—«հերքեք և,—ասում են,—բարոյականություն քարոզես դու այստեղ»: Այսպես սակայն դեռ կարելի յեր թույլ տալ խոսելու այն ժամանակ, յերբ մենք դեռ ևս պատասխանատու չէյինք ամբողջ յերկրի համար և յերբ այսորինքի խնդիրները դեռ ևս ծանրացած չէյին մել ուսերի վրա: Բայց յերբ ալկոհոլականությունը սոցիալական փտանդ և դառնում, մի վտանգ, վորն անմիջականորեն խաբիլում է մեզ անտեսապես, բոլորովին այլ

հունի մեջ դնելով մեր արտադրողական ուժերը, վորչապես լավ ալկոհոլները, նվազեցնելով մեր աշխատանքի արտադրողականությունը և քաջբայելով մեր բանվոր դասակարգն ու բանվոր յերիտասարդությունը,—այն ժամանակ այլ ևս յուե չի կարելի: Անխճյալ մեր խնդիրն այն է, վոր յիթե մենք խապտ դադարեցնենք ողու վաճառքը, ապա դրանով զարկ տված կը լինենք «սամոզոնկայի» ծովի տարածվելուն, վորի դեմ խուզարկություններով և ձերբակալություններով կըսվելը հնարավոր չէ: Այս ասպարիզում մենք փորձ արդեն ունեցել ենք: Բայց հենց այդ պատճառով է, ահա, վոր մեր բոլոր հասարակական կազմակերպությունները, մեր կուսակցության և մանավանդ՝ կոմյերիտմիության առջև խնդիր է ծառանում—կազմակերպել հարբեցողության դեմ մաքառող և հանուն խելացի հանգստի և հանուն խելացի և վոչ անասնական ժամանցի պայքարող ընկերություններ և խմբակներ: Այս կապակցությամբ էլ յես կուզենայի կրկնել այն, ինչ վոր արդեն ասել եմ, այսինքն՝ այն, վոր ազանդավորները շատ հաճախ վերցնում իրանց կողմն են քաշում յերիտասարդ բանվորների և գյուղացիների լավորակ կադրերը հենց այն պատճառով, վոր ազանդավորների մտավերջիներեիս գրավում է «նրանց ավելի գուսպ կյանքը», և յես գտնում եմ, վոր ավելի «գուսպ» կյանքի համար պայքար մղելու մեջ կոմյերիտմիության համար վոչ մի խալտատակող հանգամանք չկա: Մենք պետք է ալկոլաքարը վարդացնենք, կազմակերպենք հատուկ հարվածային խմբեր, վորոնք այդ հողի վրա կը մաքառեն ազանդավորական կազմակերպությունների դեմ և մեր

բանվոր ու գյուղացի յերիտասարդութեան լավագույն
տարբերին չեն հանձնի այլևս նրանց ձեռքը :

Մեկ թշնամի ել կա, վոր գոյութեան ունի մեք
ներսում և վորն աճում և մանր-բուրժուական շուրջ-
փակի և մեր յերկրի հենց իր խոկ բանվոր դասակարգի
կուլտուրական հետամնացութեան ազդեցութեան ներքո
Այգ թշնամին—մեր աշխատանքի և մեր կենցաղի մեջ
արտահայտվող քաղքենութեանն է :

Մեր՝ պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաննե-
րում քաղքենութեան գլխավոր նշանը—մանր-բուրժուա-
կան սանձարձակութեան, պրոլետարական կարգապա-
հութեան բացակայութեան, անարտասխանատվութեան,
գեպի ընդհանուր և ընդհանուրի շահերն ունեցած ան-
հատապաշտական արհամարհանքի մեջ պետք է վորն
են, ինչպես նաև այն զղվելի տարածայնութեան մեջ,
վոր գոյութեան ունի պաշտոնական ամբիոններից կար-
գացած քարոզների և սեփական արարքների միջև :

Բայց դու տես՝ մեր Միւրարոն
Ծերացած Գավրիլային,
Վոր ճմլել էր իր ժարոն—
Ծեծ և տալիս դիվային :

Բայց յերբ վոր մեր Մոսկոնակի, Սոչիի և այլ «Մի-
ւրարոնները» գերթիմորդանների և հարբեցողների չեն վե-
րածվում, նրանք բոս կյութեան պախառական նույն
զղվելի չինովնիկներն ու քաղքենիներն են դառնում,
վորոնց համար «թղթախապը», «գինին» և «ազլիկները»
կյանքի գերազույն բովանդակութեանն են կազմել :
Չե՞ վոր հենց դրա համար էր, վոր նրանք իրանց թա-
թեքը խոթում էին պետական գանձարկողները : Նախ-

կին հանրակարգի մարդուկը,—քաղքենու այդ վողոր-
մելի կերպարանքը,—իր վարք ու բարքի մեջ յերբեք
չեր անցնում վորոչ սահմաններից, վորովհետև նա վա-
խենում էր բարձր իշխանութեանից (վորն իր հերթին
յերբեք քնած չեր և բազկացած էր բարձրաստիճանի գո-
ղերից) , վախենում էր նաև յԺոսֆից՝ իր բոլոր սատա-
նաներով, կաթսաներով հանդերձ և այլն : Հին սեփա-
կան պառագները մեր բարոյական անկումն էլին դոս-
չահում («դուք ասածուց չե՞ք վախենում») : Սակայն,
կործանելով ասածուն և կամ՝ համենայն դեպս, զգա-
լիորեն վարկաբեկելով նրա հեղինակութեանը, մենք
բնավ չպիտի մնանք «անդեկ և անստաղաստ» : Մենք
այսուր մեր սեփական նորմաներն ենք ստեղծում, և խու-
լիպանական սանձարձակութեանը մենք պետք է պատաս-
խան տանք յերբեմն առավել դատան բաներով, քան թե
«այն աշխարհի» սպառնալիքները : Մենք բնավ չպիտի
մշակենք ինչ վոր մոռալ սրբակենցաղ և մաքրակրոն
մարդու մի տիպարը : Մեր նպատակն է—կենսուրախ
մարտիկներ դաստիարակելը : Սակայն գողերին, վատ-
նիչներին, ծեր և ջահել բռնաբարիչներին մենք պետք
է պատժենք ամենայն անողորմութեամբ և մեր վարք ու
բարքի նորմաները ներարկենք բոլորին : «Նաշալստվոյլ»
սաստումի փոխարեն՝ մեզանում սաստում կլինի բան-
վորական մասսայի կողմից, վորը շատ լավ է հասկա-
նում, թե վորտեղ է ճշմարտութեանը և վորտեղից է
զալիս կեղծավորութեան բուրմոշնքը : Այս տեսակետից
կոմյերիամիութենական յերիտասարդութեանը պետք է
ինքն իր շարքերին նայի, անողորմաբար մերկացնելով
անհատապաշտական ամբողջ կեղտն ու ապականու-

Թյունը և յերկաթե ավելով դուրս թափելով ալդպիսին իր կոմ յերիտմիութենական խրճիթից :

Բուրժուական վատթարագույն տիպի նմուշներին կապիություն անելը («ուսմիներից» և Փոկստրոտից մինչև «սպեցիֆիկ» գրականությունը)՝ «կենցաղի» առպարիզում, անկարգ և խուճապային աշխատանքը, սընապարծ անզրազիտությունը, վոր իլացվում է թուլթակի սովորած մեքենայորեն կրկնվող և անգամ իսկ յավաղույն լոգունգները շարժանացնող Փրագներով, և վերջապես պատասխանատվության զղացմունքի նվազազույն զարգացումը և յերբեմն—մասսաների թուլև հոտառությունը,—այս բոլոր արատներն, ահա, մի՞թե մինչև այսօր ել դեռ բուն դրած չեն մեր շարքերում: Իսկ դրանք բոլորը միայն սգնում են մեր դասակարգային քշմամուսն, վորը մեր հեղափոխության ընթացքում այնուամենայնիվ վորոշ բան սովորել է :

Ինքնին հասկանալի չէ, վոր այս մեր թշնամին կարողանում է պահել իր գլուխը շնորհիվ հին տրադիցիաների, հին սովորքների և հին սովորությունների մնացորդների և շնորհիվ այն նոր և վատթար սովորությունների, վորոնք զարգանում են մանր—բուրժուական խավերի ազդեցության ներքո: Սակայն, ընկերներ՝ ինքնին հասկանալի չէ, վոր այդ թշնամիներն ել—այլ կոհոլիցմը, բազբենությունը, բյուրոկրատիզմը և այլն—դասակարգային պայքարի տեսակետից նույնպես յենթակա չեն արժեքավորման: Նրանք խանգարում են սոցիալիստական շինարարության: Նրանք սգնում և սժակդակում են մեր թշնամիներին:

Դասակարգային թշնամու վերաբերյալ այս խնդրի ընդհանուր հաշվեկշիռը յես մոտավորապես այսպես կը

ձևակերպելի:—Թշնամին հայտնաբերված է նրա դեմ սկսած մեր առաջխաղացման հետևանքով, առաջխաղացման, վոր մենք սկսել ենք նկատի ունենալով մեր ուժերի թե՛ բացարձակ և թե՛ հարաբերական գերակշռությունը: Մենք ստիպված չենք նրան արհեստական կերպով վորոնելու: Սակայն այնտեղ, վորտեղ նա դեռ բացահայտորեն չի յերևում, մեր խնդիրն, իրոք, հենց այն է, վոր մենք կարողանանք առավելագույն պարզորոշությամբ լույս աշխարհ հանել նրա դասակարգային դեմքը: Այս ամենին գուզընթաց՝ մենք չպիտի յերբեք մոռանանք և այն, վոր կան մի շարք բացասական խոչորագույն յերևույթներ, վորոնք պարփակված են մեր մեջ, մեր դասակարգի մեջ և վոր նրանց դեմ մղվող պայքարը—հին տրադիցիաների և հին սովորությունների դեմ մղվող պայքար է հանդիսանում: Վլադիմիր Իլլիչն իզուր չէր ասել իր աշխատություններից մեկում, վոր միլիոնների սովորությունների ուժը—ամենասուկալի ուժն է հանդիսանում: Յերբ մենք շարքի կանդնեցնելով մեր թշնամիներին, դուրս ենք գցում, կամ՝ հաշվի չենք առնում և կամ թե՛ մոռանում ենք այդ «ամենասուկալի ուժը», միլիոնների սովորության ուժը և մեր սեփական «սովորությունների» ուժը,—մենք աններելի սխալ ենք գործում: Մենք շարունակ և մշտապես պետք է նայենք նաև մեր սեփական դասակարգի և մեզ վրա, վորպեսզի աչքաթող չանենք այն վիթխարի վերքերն ու խոցերը, վորոնք անմիջականորեն ուտում են մեր մարմինը: Հակառակ դեպքում, դասակարգային թշնամուն գտնելու և հայտնաբերելու մեր բոլոր ջանքերը թեթևամիտ ծկատոցի յեն վերածվելու: Սոցիալիստական ամբողջ կողմից դասակարգա-

ին թշնամու դեմ ձեռնարկած առաջախաղացման հե-
տևանքով նա այժմ հայտնարեցված և առավել խոշոր
չափով, քան անցյալում: Յեվ խնդիրն այսօր նրա դեմ
պայքար մղելու համար ուղիղ և նիշտ միջոցներ գտնել
է: Այսպիսով, այն լողունը, թե անհրաժեշտ է «պար-
զել գասակարգային թշնամու դեմքը»--ճիշտ լողունը և
բայց այդպիսին դեռ ևս շատ հեռու չէ լիովին բավա-
րար լինելուց: Դասակարգային թշնամու դեմքը մենկ
պետք է պարզենք և ցույց տանք վոչ թե նրա համար
վոր «նայենք նրա յերեսին», այլ՝ վորպեսզի հաղթա-
հարեմք նրան:

Յեվ մեր ընդհանուր խնդիրը, այս համագումարի
խնդիրն ու անելիքը պետի լինի, առաջին հերթին, ցույց
տալով և մերկացնելով մեր գասակարգային թշնամու
դեմքն ու կերպարանը, գտնել նաև նրա դեմ կռվելու
ուղիղ և շիտակ մեթոդները, այսինքն՝ այն մեթոդնե-
րը, վորոնց գործադրութունն ու կիրառումը կառ
մեզ դրական առավելագույն եֆեկտները:

111. ԹՇՆԱՄՈՒ ԴԵՄ ՊԱՅԲԱՐԵԼՈՒ ՅԵՂԱՆԱԿ ՆԵՐԸ ՅԵՎ ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳՅՈՒՎՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1. Մասունների ստորին խավերի հետ կապերն
ամրացնելը և կռվելիամփության կազմի
կարգավորությունը

Անցնում էմ այժմ մեր պայքարի յեղանակների և
այն մի քանի կոնկրետ խնդիրների հարցին, վորոնք
ինձ թվում է, բոլորում են իրերի ներկա կացություն
նից:

Նախ և առաջ, յես կանգ կառնեմ կոմյերիտմիու-
թյան սոցիալական կազմի խնդրի վրա, այն խնդրի վրա,
թե առաջին հերթին նա ինչ կամբավորութունների վրա
պետք է հենվի: Թվում է, թե այս-ըստ ամենայնի տար-
րական մի խնդիր և և վոր այդպիսին վաղուց արդեն
լուծված է վերջնականապես: Ընդհանուր ձևակերպու-
թյան մեջ այստեղ, իրոք վոր, զժվար թե կարելի չինի
վորեև փոփոխութուն մտցնել: Յեվ սակայն յես այ-
նուամենայնիվ կուզենայի նշել մի քանի հատուկ խնդիր-
ները, վորոնք ճիշտ է, թեև մասնակի խնդիրներ են,
սակայն և այդպես լինելով հանդերձ՝ մեծ դեր են խա-
ղում:

Կոմյերիտմիության սոցիալական կազմի վերլու-
ծությունից բոլորում է այն, վոր կոմյերիտմիութենա-
կան կազմակերպությունն առջին հերթին հենվում է
բանվոր յերիտասարդության միջին շերտերի վրա՝ ինչ
չափով վոր խոսքը վերաբերում է նրա արտադրական
վորակավորման: Յերիտասարդության նույն այդ շերտն
ևլ կազմում է նաև ակտիվի գլխավոր մասսան: Բարձր-
րակ բանվորական յերիտասարդությունը կոմյերիտ-
միությամբ ընդգրկված չէ: Մյուս կողմից, ըստ ամե-
նայնի անրավարար են ընդգրկված կոմյերիտմիությամբ
բանվորական յերիտասարդության նաև ստորին կատե-
գորիաները, այսինքն՝ առավելապես հեռամասցիները,
նվազագույն վարձատրություն ստացողները, ամենա-
ցած վորակավորում ունեցողները, վորոնք իրանց թե՛
նյութական և թե՛ կուլտուրական զարգացմամբ կանգ-
նած են ցածր մակարդակի վրա: Յես անհրաժեշտ էմ հա-
մարում ընդգծել այս փաստը և կապել այդպիսին բան-

վոր դասակարգի փոփոխված ստրուկտուրային: Բայց միցս այդ բանը նշվել է և այստեղ ել այդ հարկավոր ե կրկնել, վոր մեղանում շատ քիչ ուշադրութուն դարձվում բանվոր դասակարգի փոփոխված ստրուկտուրային (կազմակերպութանը), նոր բանվորներ, հսկայական քանակութանը և կիսապրոլետարական տիպի տարբեր խավերին, վորոնք պարբերաբար և հորձանք առ հորձանք գալիս և լցվում են մեր խոշոր քաղաքները: Բանվոր դասակարգի այդ խավերն այժմ շնորհիվ մեր հիմնական շինարարութան թափի ուժի զացման՝ քանակապես աճել են: Հիմնական աշխատանքների մեջ է ներգրավված մեղանում բանվոր դասակարգի բավական զգալի մասը, այդ թվում նաև սեղոնայի բանվորները, վորոնք նվազագույն վորակավորումն ունեն և իդեոլոգիապես՝ նվազագույն գիմացկունութուն ենցող պրոլետարական խավերն են հանդիսանում Այս բոլորը տեղի ունի և յերիտասարդութան նկատմամբ:

Թեպետ և բոլոր վերապահումներով, սակայն անուամենայնիվ պիտի նշել և ընդգծել այն փաստը, վոր մեղանում վորոշ դիֆերենցիացիա (տարբերականութուն) կա նաև բուն բանվոր դասակարգի ներսում: Այս խորհրդակցութան պահին, վոր յես յերեկ ունեյի Մոսկվայի շարքային կոմյերիտականների հետ, ընկերներից մեկը շատ լավ բնորոշեց դործի այդ կողմը բանվոր յերիտասարդութան վերաբերմամբ: Նա ասաց. — «Բանվորներից վումսի մեղանում փռանալը յուն և անուամենայնիվ միջոցով գրեթե մուրացկանների նման փառք գալիս»: Այս ձևակերպումը թերևս և վորոշ չափազանցութուններով, սակայն, ճիշտ կել

պով և արտահայտում իրերի դրութունը: Այս անհրաժեշտ է տեսնել և փախուստ տալ այս յերեւոյթից՝ այդպիսին չտեսնելու համար բացարձակապես անկարելի է: Պետք է հասկանալ, վոր բանվորական դիկտատուրան, մեր կուսակցութունը և կոմյերիտմիութենական կազմակերպութունն իրանց նպատակը չեն դնում այսորինակ ինքնահատուկ բանվորական արիստոկրատիայի ստեղծելը, վորը բովանդակ բանվոր դասակարգի դրութում ինչ վոր արտոնյալ դաս պիտի կազմի՝ թեկուզ և չենց խորհրդային հողի վրա: Մեր վերջնական խնդիրը մենք համարում ենք—քաղաքի և գյուղի, ինդուստրիայի կենտրոնների և այդ ինդուստրիայի գյուղական ծայրամասերի միջև դոյութուն ունեցող ներհակութան վերացումը: Մենք մեր նպատակն ենք համարում վոր թե բանվորական արիստոկրատիայի բուսցնելը և վոր ել նմանապես նրա հակադրումը բանվոր դասակարգի այլ խավերին, այլ՝ բանվոր դասակարգի ստորին խավերի դեպի վերին խավերը բարձրացնելու սխտեմը:

Սակայն, ընկերներ, յեթե այսպես է մեր քաղաքականութան հիմնական գիծը, վորպեսին վոր՛չ մի դեպքում չի կարելի մոռանալ, վորից յերբ՛ժ չի կարելի խուսափել և փախուստ տալ և վորը բնավ չի կարելի վորակել վորպես յերկրորդական նշանակութուն ունեցող մի յերեւոյթ, ապա՝ մենք պետք է ամենայն լրջութամբ առաջագրենք մեզ նաև բանվոր դասակարգի այդ բոլոր ստորին շերտերի իդեոլոգիական վերափոխման, այսպիսին՝ նրանց վրա սխտեմատիկորեն ներգործութուն կատարելու խնդիրը:

Նրանք, ովքեր,—յես կարծում եմ, այսպիսի մի րահում, ինչպիսին այս սրահն է, այդպիսի ընկերների

թիվը բավական չատ կլինի, — ուսումնասիրում են վլադիմիր Իլիչը գործերը, նրանք բազմիցս կարող են գտնել այդ գործերի մեջ այնպիսի թեզեր, թե մենք պետք է դիմենք առավելապես զրկված և առավելապես հետամնաց խավերին: Բառիս վո՛չ այն մտքով, իհարկե, թե այդ առավելապես զրկված և հետամնաց խավերին պետք է պատկանի անպայման դադարաբաժան հեզեմոնիան: Այդ խավերը հետամնաց են նաև դադարաբաժան տեսակետից, և հենց այդ իսկ պատճառով էլ գադարաբաժան հեզեմոնիայի վոչ մի հավակնություն ունենալ չեն կարող մեր շարժման մեջ: Սակայն ընկերակցինն այդ պրոբլեմն առաջադրում եր, և լիակատար իրավունքով այնպիսի պարզորոշություն պնդում եր վոր այդ պրոբլեմը քննության դրվի, — այն պատճառով, վոր յեթե շարժման մեջ չզրկեն բանվոր դասակարգի այդ առավելապես հետամնաց խավերը (իսկ մեկ պայմաններում՝ յեթե նրանք չզրկեն մեր սոցիալիստական շինարարության հունի մեջ), — մեկ քիքիք չեն կարող այնպիսի քափ ու ծավալ հաղարդել մեր շարժումին և այնպիսի անպահովություն ստեղծել բանվոր դասակարգի ուժերի համար, վորպիսի պայմաններում միայն և հնարավոր է մտածել մեր հեղափոխական պայքարի և մեր սոցիալիստական շինարարությունից վախճան յսնդիրները լուծելու մասին:

Յեթե մենք վերցնելու լինենք մեր գյուղը վոչ միայն րոտ դրավոր հաշիտությունների, այլ և րոտ բանավոր զեկուցումների, վորոնք միշտ ավելի լավ են արտադրում իրական կյանքը, այպա կտեսնենք, վոր դեռ մի՞նչ և այսպե և, յերբեմն նույնիսկ կոմյերիտմիութենական կազմակերպություններում, դյուրի պրոլետարատ

կան հետամնաց խավերի, բարոակների, հովիվների, վրա և այլն յերբեմն դեռ բուժուական հայքով են շարունակում նայել: Փոխանակ նրանց, առաջին իսկ հերթին գրավելու, վերափոխելու, փոխանակ նրանց, բանվոր դասակարգի հենց այդ խավերին առավելագուցն ուշադրությունը նվիրելու մեր յերկրի ամբողջական բանվոր դասակարգի ներսում — այդ խնդրի մասին յերբեմն մոռանում են: Յեվ, ընկերներ, ինչ չափով վոր խոսքը վերաբերում է կոմյերիտմիության կազմին, այդ չափով էլ մենք ուշադրություն պիտի դարձնենք այն բանին, վոր բանվոր յերիտասարգություն ներսում կարողանանք սերտորեն կապվել բանվոր դասակարգի ստորին կիսապրոլետարական տարրերին, առավել ուշադրություն նվիրել նրանց գադարաբաժան վերամշակման, նրանց կազմակերպելու, այդ խավերին ոգնություն հասցնելու և այդ խավերին մեր սոցիալիստական շինարարության ընդհանուր հունի մեջ ներդրավելու գործին:

Շատ լավ գիտեմ, վոր այս րոյոր ասածներեցս վոմանք՝ համապատասխան հապճեպ ցանկություններ յուրահատուկ թեքումների մի ամբողջ թեորիա կարող են ստեղծել: Այսպես, որինակ, կարող են ասել, թե — մեր յերկրի իտրհոգային պայմաններում բանվոր դասակարգի առաջավոր խավերի մասին դուք այնպես եք գաղտում, կարծես թե խնդիրը վերաբերում է կապիտալիստական յերկրներին, վորտեղ առավելապես վորակալ բանվորները սոցիալ-դեմոկրատիայի պահեստ ուժն են հանդիսանում, սոցիալ-դավաճաններ են և այլն: Մինչդեռ մեղանում, — կարող են ինձ ասել, — այդ ինքնահատուկ «բանվորական արիստոկրատիան»,

ասենք թե, մետաղագործները և կամ թե, ընդհանրապես, բանվոր դասակարգի առավելագույն ինդուստրիալ, առավելագույն գործարանայնորեն-փոփոխված խավերը, -- բովանդակ պրոլետարիատի հիմնական գործախմբերը են հանդիսանում:

Այս ամենը ճիշտ կլինի, իհարկե: Ինքնին հասկանալի չէ, վոր մեղանում մետաղագործները վո՛չ թե սոցիալ-դավաճանության հենարանն են հանդիսանում, այլ՝ այն հիմնական խավը, վորի վրա հենվում է մեր կուսակցությունը և վորը մեր յերկրում սոցիալիստական շինարարության հիմնական լծակն է հանդիսանում:

Սակայն, նկատի պետք է ունենալ և այն, վոր բովանդակ պրոլետարիատի դեկավարի այդ դերը, բանվոր դասակարգի ներսում ամենաառաջավոր գործառնի այդ կոչումը, բանվոր դասակարգի առաջավոր խավերը կարող են կատարել սոսկ այն չափով, վոր չափով վոր նրանք չեն պոկվում պրոլետարիատի այլ շերտերից, վոր չափով վոր նրանք չեն պոկվում պրոլետարիատի բովանդակ մասնախից և վորչափ վոր նրանք չեն պարփակվում և մեկուսանում համբարական շրջանակներում, այլ՝ կարողանում են այդ մասսայի համար առաջնորդ հանդիսանալ: Իսկ յես պնդում եմ, վոր կոմյերիտիստիկական կազմակերպությունը՝ վորպես ամբողջություն վերցրած՝ վարո՞չափով կտրվել է քաղաքի բանվոր դասակարգի առավելագույն հետամնաց խավերից և վոր այս անպայման պետք է ուզել: Այդ խավերը պետք է անպայման փոքր ինչ թափ տալ և այս խնդրին մեծագույն ուշադրությունը պիտի նվիրել: Վորքան առաջ ենք գնում

մենք սոցիալիստական շինարարության ճանապարհով, վորքան ավելի թվով նոր բանվորներ են ներգրավվում մեր յերկրում տեղի ունեցող կազմակերպչական վիթխարազույն պրոցեսի մեջ, այնքան ավելի սոկուսությամբ և համառությամբ պետք է առաջադրենք և լուծենք այդ խնդիրը: Կյանքում շատ հաճախ այնպես և պատահում, մանավանդ մեզ մոտ տեղի ունեցած սոցիալական խոչոր փոփոխության պայմաններում, վոր հին սխալներն ու հին թեթումները յերբեմն նորից կարող են յերևան գալ ծայրահեղորեն հեղափոխական և չափազանց «ձախ» լողունների անխան ասկ: Վերցնենք թեկուզ բանվոր դասակարգի առաջավոր խավերի՝ «գլուխավորիությունից» և կրասպրոլետարական տարբերից հեռու մնալու տենդենցը, կամ թե՛ պակերավոր վոճով ասած՝ հովիվներից և գյուղական կիսապրոլետարիատի վոչ վորակյալ խավերից հեռու մնալու տենդենցը: Թվում է, թե այս-չառ «ինդուստրիալ» ձեակերպում է, իսկ յեթե «ինդուստրիալ» է, ուրեմն և կարճես թե՛ ըստ ամենայնի դասակարգային և: Իսկ յեթե ըստ ամենայնի դասակարգային է, բացահայտորեն պրոլետարական է, հետևարար է՝ ըստ ամենայնի «սոցիալիստական» է:

Մինչդեռ խնդիրն այս ձևով դնելը -- կիսամեկնչկիական է, և կիսամեկնչկիական է այն պատճառով, վոր բուլչեիզմի և մենչեիզմի տարբերությունը յեղել է ճիշտ և այսոր ել ե՛ նրանում, վոր բուլչեիզմը կանգնած է յեղել բանվոր դասակարգի հեգեմոնիայի տեսակետի վրա, իսկ մենչեիզմը -- «գուտ դասակարգային», ինչպես իրանք են ասում, բայց փաստորեն՝ բանվոր դասակարգի համբարական շահերի տեսակետի վրա: Լե-

նինն իր ժամանակին առաջադրեց այն սկզբունքը, վր
իբ դասակարգ լինելը ղիտակցող և ըմբռնող բանվոր
դասակարգը՝ վճռմիայն իր վրա յե նայում, այլ և նրան
զբաղեցնում են դասակարգերի միջև յեղած փախհարա-
բերությունները: Նա ինքն իր յուղի մեջ չի տապակվում
նա համակնություններ ունի նաև ղեկավարող հանգի-
սանալու այն դասակարգերի համար, վորոնք՝ նրա հետ
գաշնակցած՝ կարող են առաջ ղնալ: Յեվ պետք է, վր
այս բանը բոլոր ընկերներն էլ հասկանան: Յերբ մեն
ասում ենք, թե մեր կուսակցությունը պետք է կարգա-
վարի իր դասակարգային կազմը, կամ՝ յերբ ասում ենք
թե մեր կոմյերիտմիությունը վորոշ միջոցներ պետք է
ձևաք ասնի, վորպեսզի վոչ միայն գտվի իր շարքեր
մասն կուլակային տարրերից, այլ և՝ «չմիջականա» և
խոշորագույն չափով լրացվե պրոլետարական խավե-
րով, այսինքն՝ ուժեղացնի բանվորների տոկոսն իր սե-
փական կազմի մեջ, — ապա՝ այս ամենն ասում ենք վր
միայն նրա համար, վոր «մանր-բուրժուական ապա-
կանությունից» սրբվելով, նա հանգիպտ նստի
Ընդհակառակը: Մենք այդ գտումը կատարում ենք
անհրաժեշտ ենք համարում կատարելու նրա համա-
և այն պատճառով, վորպեսզի այդ բարելավված գոր-
ծիքով կարողանանք ավելի ուղիղ և ավելի յեռանդու
կերպով ներգործելու հենց այդ մանր-բուրժուական
մասսաների վրա պրոլետարական վոգով: Մեր կուսակ-
ցությունն իր կազմով նախ և առաջ բանվորական պլա-
րինի: Անթույլատրելի յե, վոր մեր կուսակցություն
սոցիալական կազմի մեջ ղերակշռող հանգիսանան վոչ
բանվորական, այդ թվում նաև գյուղացական տարրե-
րը: Սակայն այս անհրաժեշտ է բնավ վոչ նրա համար

վորպեսզի ըստ իր կազմի բանվորական մեր կուսա-
ցությունը վոչ մի հարաբերություն չունենա գյու-
ղացության հետ: Այդ անհրաժեշտ է նրա համար և
այն պատճառով. վորպեսզի հնարավոր լինի ապախ-
վել մեր կուսակցության համար պրոլետարական առա-
վել տակունությունը և այդ «ամրապնդված» կազմա-
կերպության միջոցով ավելի լավ ներգործել գյուղա-
ցության վրա, ավելի լավ և ուղիղ կերպով առաջնոր-
ղել գյուղացությունը դեպի սոցիալիզմ: Դրանով էլ,
ասա, արտահայտվում է պրոլետարիատի հեղեմոնիայի
դադափարը: Սակայն յեթե մենք չենք կարող կարվել
անգամ իսկ մանր-բուրժուական խավերից, ապա՝ ա-
ռավել ևս անհնարին և անթույլատրելի յե կարվել բուն
պրոլետարիատի խոշորագույն մասից. անհրաժեշտ է
համախմբել նրա ուժերը, անհրաժեշտ է ի մի հավաքել
բանվոր դասակարգի հետամնաց խավերը, անհրա-
ժեշտ է ուշադրություն դարձնել, վորպեսզի թե՛ բառ-
րակների գծով և թե՛ բանվոր դասակարգի հետամնաց
խավերի գծով կոմյերիտմիությունը շարունակ լրացնի
իր շարքերը, ուժեղացնի և ամրապնդի ինքն իրան նորա-
նոր խավերով, վոր կարողանա առավել հաջողությամբ,
համարձակությամբ և ավելի լավ վերափոխել մանր-
բուրժուական շրջագիծը:

2. Գաղափարական ընդլուծություն
Վո՞րն է լինելու, սակայն, մեր ընդհանուր գաղա-
փարական ղերքավորումը ներկա մոմենտին:
Յեթե կոմյերիտմիության կազմին վերաբերող
նորում՝ նրա և հակառակորդի ուժերի այժմյան փոխ-
հարաբերության պայմաններում անհրաժեշտորեն պա-

հանջվում է, վոր միության պրոլետարական և կիսա-պրոլետարական կորիզը կապակցվի, ապա այն կոնկրետ պայմանները, վորոնց միջավայրում մենք ապրում ենք, թեև լայնում են նրան և վորոչ ընդհանուր մի ղերքավորում: Առաջին հարցը, վոր մենք մեզ պիտի տանք, այդ այն է, թե այդ ղերքավորումն ընդունելով, մենք ի՞նչը պիտի առաջին հերթին «սովենք», ի՞նչը պիտի դարձնենք մեր ամբողջական աշխատանքի գլխավոր ուղակի՝ լինի այդ աշխատանքը դաստիարակչական, հասարակական, պրոպագանդիստական, ազիտացիոն, թե՛ վորևէ այլ տեսակի, — այդ միևնույն է:

Բոլոր ընկերներն էլ շատ լավ գիտեն, վոր ներկայումս մեր կուսակցությունը յերկու կարևորագույն խնդիր է դրել իր առջև. — արդյունաբերության ուղի-ունալացումը և գյուղատնտեսության կալիկտիվացումը:

Յերկրորդ խնդրի վերաբերմամբ պետք է նշել այն հանգամանքը, վոր խնդիրն այստեղ վոչ թե ինչ վոր հանկարծական թոխչքի և վոչ թե գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացման պրոբլեմն ինչ վոր մեկ հարվածով լուծելու մասին է, այլ այն մասին, վոր գյուղատնտեսության ընդհանուր բարձրացման գույզը թաց անհրաժեշտ է նրա կոլլեկտիվացման պրոբլեմն առաջադրել: ավելի սուր և վորոշակի կերպով, քան առաջներում է լուծել այդ խնդիրն ուժերի և միջոցների առավել հզոր յարվածությունը:

Սակայն այս խնդիրները ներկայումս լուծվում են՝ և՛ կուսակցության, և՛ կոմյերիտմիության կողմից այնպիսի պայմաններում, յերբ թե՛ կուսակցության, թե՛ կոմյերիտմիության, և թե՛ հենց իր իսկ բանվոր դասակարգի մեջ զգալիորեն փոխվել է բանվոր դասակարգի

հին և նոր շերտերի փոխհարաբերությունը և թերևս՝ կոմյերիտմիությունն ավելի սուր և վորոշակի կերպով է արտացոլում սերունդների այդ փոխարինությունը, քան թե այլ կազմակերպությունները: Մենք ըստ ամենայնի պարզորոշ կերպով պետք է հաշվի առնենք այն, վոր ինչ չափով վոր խոսքը վերաբերում է կոմյերիտմիութենական կազմակերպության, ինչ չափով վոր խնդիրը դառնում է բանվոր-գյուղացական յերիտասարդության մասին ընդհանրապես, — վոր մենք թեև կոխել ենք այժմ յերրորդ շրջանը, մեր գարգացման յերրորդ փուլը: Մեղնում այնպիսի շրջան կար, յերբ կոմյերիտական կազմակերպության անդամները դեռ գիտեին, թե ինչ բան էր «գործողություն», գործարանատերը, հին սպան: Այդ խավը, սակայն, կոմյերիտմիությունից վաղուց է հեռացել: Այնուհետև կար մի ուրիշ շրջան, յերբ գերակշռող խավն այն խավն էր, վորն արդեն «գործողություն» չէր ճանաչում, բայց դրա փոխարեն՝ ծանոթ էր քաղաքացիական պատերազմին, և կոմյերիտմիութենական կազմակերպության մեծագույն կազմեր կային, վորոնք քաղաքացիական կռիվների յեռացող կաթսայի մեջ մարտական մեծ փորձառություն և տոկունություն ձեռք բերեցին: Նրանք տեսել էին իրանց թշնամուն, յերբ նա՝ դեռ ձեռքին կանգնած էր իրանց առջև, և նրանք վեր էին հանված՝ թշնամու դեմ դրոշակները պարզած, վիթխարագույն նպատակներով, համաշխարհային ցանկություններով և համայնաքարփակ վառվոտն յողուններով դրոշի դիմող բանվոր դասակարգի և գյուղացության մեկ մասի ընդհանուր խանդավառություն հսկայական հորձանքով՝ դեպի նրա փրփրադեզ գագաթները: Նրանք

յաւց տալու վրա դեպի հասարակական այն կարգերը վորոնք կոմունիստական ինտերնացիոնալի, կուսակցութեան և կոմյերիտմիութեան վերջնական նպատակն և հանդիսանում,—մենք կոնկրետ ուղիներ չենք ցույց տվել: Սոցիալիզմի իսկական պրոպագանդ մենք չենք մղում:

Մեզ կարող են ասել, թե՛ այդ սոցիալիզմը մենք կառուցանում ենք և գործնականով արդեն մղում ենք և նրա պրոպագանդը: Այս, ի հարկե, ճիշտ է: Գործնական շինարարութեան, իհարկե, վճռական նշանակութեան ունեցող գործ է: Սակայն առանց մեր առօրյա աշխատանքի և մեր վերջնական կետ-նպատակի միջև կապակցութեան ստեղծելու այդ շինարարութեան սխտեմատիկ իմաստավորումը հնարավոր չէ: Յեւ վորքան ավելի նվազ են դաստիարակված բանվոր դասակարգի ներկայումս մեզ մոտեցող խավերը, այնքան ավելի անհամբերատարութեամբ են վերաբերվում նրանց փոխանցման շրջանի խոցերին: Վորքան ավելի քիչ աշխատանք ենք կատարում մենք. մի աշխատանք, վոր պետք է մեր շինարարութեան լայն հեռանկարները բաց անի. այնքան ավելի յե աճելու բանվորների, գյուղացիների, բարակների և յերիտասարդութեան կիսապրոլետարական մասսաների մեղմից կտրվելու վտանգը, այնքան ավելի պիտի զարգանան այդ հողի վրա անհատապաշտական վորոչ խթանները և այնքան նվազ չափով պիտի կարողանանք հասարակական հարաբերութեաններին սխտեմի մեջ մեզ տեղավոր ացնելու այսպես կոչված անձնական մոտիվները կապել մեր բովանդակ դասակարգի վեթխարագույն խնդիրների հետ:

Այս իսկ պատճառով մեր ամբողջ աշխատանքի հիմ-

նական առանցքը պիտի հանդիսանա—մեր բովանդակ շինարարութեան իմաստավորումը, կատարյալ սոցիալիզմի և կոմունիզմի պրոպագանդը, այլ և դեպի այդ պիտին տանող ճանապարհների պրոպագանդն այնպես, ռակայն, վոր յուրաքանչյուր մեր ձեռնարկումը և յուրաքանչյուր մեր խոշոր լոզունգն,—ինչպես, որինակարդյունարերութեան և կամ կենցաղի ռացիոնալացման լոզունգը, կամ թե՛ մեր գյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացման լոզունգը,—կարողանան իրանց իսկական թափն ու ծավալումն ստանալ: Միմիայն սրա վրա յե վոր կարելի յե կառուցանել վորոչ պաթոսը յերիտասարդութեան մեջ—շինարարական պաթոսը, միայն այսպես և այս պայմաններում է, վոր յուրաքանչյուր մասնավոր խնդիրը կարելի յե վեր հանել և բարձրացնել մինչև բանվոր դասակարգի իսկական, մեծ և համաշխարհային խնդիրները: Միայն այսպիսով կարելի յե ջախջախել այն վեթխարագույն նախապաշարմունքը, վոր կարծում է, թե պրոլետարիատի հերոսական աշխատանքը հենց սոսկ միայն այն է, վոր նա կռվում է բարիկադների վրա և կամ թե՛ անմիջականորեն գտնվում է պատերազմի դաշտում: Այդ սխալ է և ճիշտ չէ: Հերոսական է բանվոր դասակարգը և՛ այն պահին, յերբ նա կռվում է, և՛ այն պահին, յերբ նա կառուցանում է մեծ և աշխարհին դեռ ևս անհայտ՝ մարդկային դալիք և ապագա հասարակութեանը:

3. Արդյունաբերութեան ռացիոնալացումը և գյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացումը

Յես կուզենայի մի քանի խոսք ասել գյուղում կատարելիք կոլլեկտիվացման վերաբերմամբ: Կոմյերիտ-

միութեանը ներկայումս ըստ էյության այնպիսի մի կազմակերպութեան և հանդիսանում, վորը գյուղում՝ գործնական-կազմակերպչական տեսակետից՝ վոչ մի այն մեր կուսակցութեանից վոչ պակաս, այլև շատ ավելի խոշոր դեր է կատարում: Ներկայումս մեր կուսակցութեանը գյուղում ունի 18.000 կուսըջիջներ, մինչդեռ կոմյերիտմիութեան գյուղական բջիջներն թիվը հասնում է 49.000-ի: Հենց սոսկ այս թվական համապարտութեան արդեն պարզորոշ կերպով ցույց է տալիս, թե ինչպիսի մեծ պատասխանատվութեան և ընկերում ներկայումս մեր կոմյերիտմիութեան գյուղական բջիջներն վրա: Մեր գյուղական բջիջներն այսօր կանգնած են նոր և մեծ խնդիրների առջև: Ինձ թվում է, վոր կոմյերիտմիութեանական կազմակերպութեանն, առաջին հերթին, պետք է վորոշ միջոցներ ձեռք առնի, վորպեսզի սգնութեան դա գյուղի ղեկավարագույն պայմաններում աշխատող ընկերներին: Ուժերի վորոշ վերադասավորութեանը, քաղաքի վորակյալ ուժերի վորոշ քանակութեան բնորոշութեան և նրանց՝ գյուղը վոր խողրեղն այժմ անհրաժեշտ է: Թե ինչ ձևով պետք է այդ բանն անել, այստեղ յես չեմ խոսելու, սակայն՝ գյուղում աշխատող ընկերների հարցումներից բացառածակ ակներևութեամբ պարզվեց հենց այն, ինչ վոր մեզանում բյուրոկրատական տարրեր են կոչվում կոմյերիտմիութեանի գեկավարութեան մեջ: Ընկերներից շատերը նշում են այստեղ, վոր նրանք այս տիպի հրահանգներ են ստանալիս յեղել, թե իբր, այժմ հերթական խնդիր է հանդիսանում կոլեկտիվացման, կոլեկտիվ արտադրութեան անցնելու, արտադրական կոոպերացման դիմելու խնդիրները և այլն, բայց թե ինչպես

պետք է այդ անել, ինչպես պիտի այդ խնդիրներին դիմել, վոր ծայրից պիտի այդ գործը ձեռնարկել, ինչ ձևով պետք է այդ աշխատանքը կատարել և ընդհանրապես, ինչպես պիտի վարվել այս դեպքում, — այդ մասին, ահա իսկական հրահանգներ, ցուցմունքներ նրանք գրեթե յերբեք չեն ստանում: Աղալակն այժմ, առաջին հերթին, այս կողմից է դալիս — ցույց տվեցեք, սովորեցրեք մեզ, թե ինչպես պիտի կիրառել կյանքում այդ դիրեկտիվները: Առանձնապես գանդալում են այդ վերաբերմունքից կոմյերիտմիութեանը, վորոնք ամենայն յեռանդով և հաճույքով ձգտում են դեպի աշխատանքը, սակայն՝ թողված և մոռացված են գտնում իրանց: Չկան վորձված, կարող և դիտուն ու հմուտ հրահանգիչներ, վորոնք գործնականապես կարգադրելին և անորինելին այդ կարևոր գործը: Յեւ այս — մեկն է, ահա, այն անհրաժեշտ խնդիրներից, վորպիտին պետք է լուծել անպայման:

Մեր անկանոն և անկարող քաղաքականութեան և պրակտիկայի դեպքում՝ յուրաքանչյուր մեր ձեռնարկումից կարող է միշտ այնպիսի բան դուրս գալ, վոր միանգամայն հակառակ լինի մեր ցանկութեաններին: Այժմ մենք վորոշել ենք դիմել կոլեկտիվացման գործին, բայց հենց իսկույն և յեթ՝ կուսակցութեան համադրմանը կողմից համապատասխան բանաձևն բնորոշելուց մի քանի շարտի միայն անց՝ մենք տեսնում ենք արդեն, թե ինչ հուշով կարող են այստեղ առաջ դնալ ամեն տեսակ այնպիսի խեղաթյուրումները, վորոնք մեր ցանկացածին հակառակ արդյունքներն են տալիս: Առաջին աղալաղումն և այլանդակումն, այդ — կոլեկտիվացման մասնատրական սիս-

տեմն ե (разверстная система) : Ռայոնի անվամբ, դիցուք այսքան գումար փող ե ստացվել, բաժանում ենք այդ փողերն ըստ գավառների, գավառը շարունակում ե բաշխել ըստ գավառակների և այլն, և ահա—այդ փողիցած գումարներով սկսում ենք կոլլեկտիվներ կազմակերպել : Ինչ խոսք, իհարկե, վոր այս ձևով և այսպես կոլլեկտիվներ կազմակերպել չի կարելի : Յերկրորդ յերևույթը, վորի մասին ևս ներկայումս հազորդում են մեզ մի շարք տեղերից, այդ այն ե, վոր կուլակը խցկվում ե կոլլեկտիվները : Մենք տվել ենք լոգոնպը, խոստացել ենք ոգնել, վերջապես՝ վորպես բանվոր դասակարգի պետություն՝ մենք արդեն սկսում ենք այդ ոգնությունը հասցնել, իսկ կուլակը, վոր նստած ե գյուղում, ուզում ե խցկվել կոլլեկտիվները, վորպեսզի ներսից կարողանա նվաճել կոոպերացված արտադրությունը, վորպեսզի վերածի այդպիսին կեղծ-կոոպերացիայի, կեղծ-կոոպերացիայի և իր ձեռքը կարողանա գցել իշխող դիրքերը :

Հետևաբար, տեխնիքական և տնտեսական բոլոր դժվարություններին, վոր բղխում են մեր անկարողությունից և անհմտությունից, ավելանում են նաև արտադրական-կոոպերատիվ միավորությունների ներսում տեղի ունեցող դասակարգային պայքարի դժվարությունները, վորոնք ներկայումս իրոք վոր սկսել են ծագել արագացված թափով : Յե՛վ ահա, տեխնիկայի, եկոնոմիկայի, դասակարգային պայքարի, այդ կազմակերպությունների վերահսկողություն ըստ ամենայնի բարգաճյուս ցանցում գլուխ չկորցնելուն ոգնելու, այլ և՛ կոլլեկտիվացման գործը սկզբից և յեթ հաստատուն կերպով փոքրի վրա դնելու և հետագայում, մեծ դժ-

վարություններով, կատարված սխալներն ուղղելու անհրաժեշտությունն առջև կանգնած չլինելու համար, — անհրաժեշտ ե հենց այժմ և յեթ և անմիջապես կարգավորել իսկական և իրական հրահանգավորումը և յերբեք չմոռանալ, վոր կուլտուրական ուժերի պահանջն ու կարիքը գյուղի համար որ ըստ որև աճում ե : Այն նյութերի մեջ, վոր տվել են ինձ կոմյերխոմիություն կենտկոմի ընկերները, շատ հետաքրքրական և նշանակալի դետոյություններ կան, վոր անում են գյուղական կոմյերխոմականները մեր թերթերի հոդվածների առթիվ : Թերթերում նրանց ասում են. — նստիր գյուղում և այնտե՛ղ աշխատիր : Իսկ նրանք ասում են. — բարեհաճեցեք, ապա, ինքներդ գյուղ գնալ, դուք քաղաքում այս ել ունեք, այն ել, դուք շատ խելացի յեք խոսում և ճիշտ, — ապա, վոր այդպես ե՛րարի յեղեք, խնդրում ենք, գնալ գյուղ և մի փոքր ել դուք այնտեղ աշխատե՛ք : Յեա պետք ե ասեմ ձեզ, վոր բանական և ոսցիտնալ վորոչ կորից այստեղ անտարակույս կա : Յե՛վ յեթե մենք պարբերաբար, այս կամ այն ձևով կոմյերխոմիություն քաղաքային կազմակերպության առանձին-առանձին աշխատողներին գյուղերը շուղարկենք, վորպեսզի նրանք, այնտեղ գործելով, վորոչ հեղինակություն ձեռք բերեն իրենց համար և ոգնեն գյուղական ընկերներին՝ նրանց գործնական, սրակտիկ աշխատանքներում, — մենք, իհարկե, սխալ գործած կլինենք :

Զեկուցմանս առաջին մասում յես ասացի արդեն, վոր մեզ անհրաժեշտ ե մեր դասակարգային պայքարը կապակցել տնտեսական շինարարության հետ, վոր պետք ե «տնտեսականացնել» քաղաքականությունը և՛ «քաղաքականացնել» տնտեսությունը, եկոնոմիկան :

ինքնին հասկանալի յե, վոր «տնտեսականացնել» մեր
բաղաբահանությունն, ասենք թե, գրական տարբեր
հոսանքներն միջև տեղի ունեցող պայքարի ճակատում,
բավականաչափ դժվար է: Սակայն, ընկերներ, յերբ
մենք կատուցանում ենք մեր արտադրական կոտպերա-
տիվներն, ապա՝ այդ կասն այտեղ շատ լավ է յե-
րևում: Մենք պետք է աշխատենք այնպիսի գրություն
ստեղծել, վոր կուլակը վո՛չ կարողանա գլխավորու-
թյուն անել և վո՛չ էլ՝ մուտք գործել այդ կազմակեր-
պությունները: Մենք պետք է այնպիսի գրություն
ստեղծենք, վոր այդ արտադրական միավորությունների
լայնացմամբ և ընդարձակմամբ, կարողանանք տնտե-
սական գծով բավականաչափ դժարի հարված հասցնել
կուլակին: Մենք այնպես պիտի անենք, վոր կարողա-
նանք դուրս գցել կուլակի վտուքերի տակից նրա՝ վար-
ձու աշխատանքի հենարանը, մեր կողմը գրավելով բո-
լոր առաջնային գրկված կիսապրոլետարական և պրո-
լետարական խավերը, միասնականացնելով, կոտպերա-
ցնելով նրանց և այլն, և այլն: Յեվ հենց նույն այդ
չինարարական աշխատանքներում, դարձնելով շինա-
բարական այդ աշխատանքներն ընդհանրապես մեր ամ-
բողջ աշխատանքի և գործունեության առանցքը, --
մենք պիտի կարողանանք՝ ինչպես էլ վոր լինի՝ ջանջա-
խել արանդավորական և ամեն տեսակ այլ կազմակեր-
պությունների մեջ համախմբված մեր դասակարգային
թշնամուն: Ինչով հարկավոր չէ, վոր լինի մեծ ազմուկ
և կամ թե՛ ուժերի հակադասական լարումն, վորպեսզի կա-
րելի լինի, ասենք թե, ըմբռնել, մեկնել և պարզորոշել
այնպիսի մի լողունգն, ինչպիսին է--հակահեղափոխա-
կան տարրերի ձերբակալության լողունգը: Այս բանն

ինքնին հասկանալի յե: Յեվ այս առթիվ յերկարորեն
ճառելու կարիք էլ չկա: Մակայն, թվում է ինձ, վոր
սխալ կլիներ, յեթե մենք այդ կազմակերպություններն
դեմ մղվելիք մեր պայքարին մերձենայինք վարչական
ներգործության տեսակետից: Մենք չենք կարող առաջ
դնել գործության տեսակետից ու գյուղացիներին
դնալ զգոն և շխմող բանավորներին ու գյուղացիներին
իրենց կողմը դրավող արանդավորական կազմակերպու-
թյունները ցրել տալու և լիկվիդացիայի յենթարկելու
գծով: Ռեպրեսիաների բոլոր միջոցներով կտրելով այն
բոլոր կազմակերպությունները, վորոնք սոսկ ծածկոցի
դեր են կատարում այլ և այլ հակահեղափոխական տար-
րերի համար, --մենք պետք է կարողանանք և աշխա-
տենք մեր սեփական որինակով, սեփական աշխատան-
քով և սեփական ցուցադրումով հետ գրավել յեկեղե-
ցական և արանդավորական կազմակերպությունների
ձեռքից այն բոլոր խավերին ու շերտերին, վորոնք
այժմ նրանց հետևից են դնում: Այս ավելի դժվար է,
իհարկե: Վարչական ներդրածության միջոցներով, մե-
խանիկորեն մենք, անտարակույս, կարող ենք ջանջախել
ամեն տեսակ կազմակերպությունները, սակայն՝ այդ
ճանապարհով մենք չենք կարող իսկապես հետ նվաճել
և մեր կողմը գրավել աշխատավորներին այն բոլոր խա-
վերը, վորոնք դեռ նրանց հետևից են գնում: Յեվ վոր-
պեսզի մենք ի վիճակի լինենք կատարել այս վերջինն
ևս, մեզ անհրաժեշտ է մեր ամբողջ աշխատանքը կազ-
մակերպել շատ ավելի լավ, քան թե այդպիսին կազմա-
կերպված է նրանց մոտ:

Հացամթերման կամպանիայի ժամանակ կուլակի
նկատմամբ մենք գործադրեցինք անհրաժեշտ, բայց և
շատ վճռական ճնշում: Յեվ սակայն, մենք բոլորս էլ

խնամ ենք այն սկզբունքից, վոր սահմանափակելով
կուլակի շահագործական ճշտումները, մենք այնուա-
մենայնիվ պետք է աշխատենք նվազագույնի հասցնել
արտակարգ միջոցների կիրարկութունն ու գործադրու-
թյունը: Մենք բոլորս էլ յեխնում ենք այն սկզբունքից,
վոր թեև կուլակին տնտեսապես հաղթահարելու այդ
գիծն առավել դժվարին է, սակայն և՛ շատ ավելի է-
ֆեկտավոր է: Մենք պետք է սխտեմատիկորեն մեր աշ-
խատանքների մեջ դրավենք դյուղացական յերիտա-
սարդութունը և, առաջին հերթին՝ բատրակ, կիսա-
պրոլետար, չքավոր և միջակները լավագույն տար-
րերը: Գրանց մենք պիտի նվաճենք, բերելով մեր կողմը:
Մենք պետք է ուժեղացնենք միջակի և մեր միջև կըն-
քված զաշխիքը: Վլադիմիր Իլյիչի այն լրդունքը, թե՛
անհրաժեշտ է «յուրա գնալ միջակ դյուղացության
հետ»—չի վերացված և չի՛ ել կարող վերացվել յերբևե-
և վարել մեկի կողմից: Գյուղացական տնտեսության
վերափոխման պրոբլեմը դեռ չարունակում է մնալ: Այս
իսկ պատճառով, ընկերներ՝, խնդրի այս կողմի, մեր
որինակով և լավագույնի ցուցադրումով մասնաներին
նվաճելու, հմուտ ողնությամբ և աշխատանքի լավա-
գույն կազմակերպությամբ նրանց մեր կողմը դրավելու
վրա, մենք պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնենք:
Անհրաժեշտ է ուժեղացնել հակակրոնական պայ-
քարն ու պրոպագանդը, անհրաժեշտ է վերջ տալ մեր
խորհրդային կազմակերպությունների յերբեմն չափա-
զանց համբերող և հանդուրժող վերաբերմունքին դեպի
տարբեր տեսակի հոգևոր դպրոցները, վորոնք վերջերս
մեզնում չափազանց շատացել են և միաժամանակ մեր
իսկ կոմյերիտմիութենական կազմակերպության մեջ

անհրաժեշտ է բոլոր ուժերը գործադրել՝ ցուցադրական
աշխատանքներին զարկ տալու նպատակով—նրա բոլոր
ճյուղերում և ասպարեզներում՝ սկսած տնտեսականից:
Յեվ այսպիսով մեր ռացիոնալացման, մեր կոոպերաց-
ման գործը գյուղում—սոցիալիստական շինարարու-
թյան ամբողջ գործը զետեղվում և պարփակվում է իր
սոցիալիստական տնտեսությունը կառուցող և կապի-
տալիզմի դեմ վերջնական կռվի յելած բանվոր դասա-
կարգի վիթխարագույն դասակարգային պայքարի շըր-
ջանակներում:

4. Կոմյերիտմիության աշխատանքի մեքոդների մասին

Այժմ կարելի չէ դիմել աշխատանքի մեթոդներին
վերաբերող խնդիրներին: Յես վերհիշում եմ այն ժա-
մանակները, յերբ յես ստիպված էի պայքար մղել կոմ-
յերիտականների դեմ այլ և այլ կամավորական կազ-
մակերպություններ ստեղծելու սկզբունքի համար և
յերբ ընկերներից շատերը վճռականապես դեմ էին
տրամադրված այդ սկզբունքների նկատմամբ:

Կոմյերիտմիության կենտկոմի հաշվետու զեկու-
ցումը՝ կոմյերիտմիութենական կազմակերպություն-
ների կողմից կուսակցական XIV-րդ համագումարից
հետո անցած ժամանակամիջոցում կատարած գործ-
նական աշխատանքների վերաբերյալ ցույց է տալիս,
վոր այդ սկզբունքը գործնականում ստուգված և յու-
րացված է կոմյերիտմիության կողմից: Աշխատանքի
հիմնական մեթոդներն ընդհանուր առմամբ նշմարված
են ճիշտ և համապատասխան են ընթացիկ մո-
մենտին: Ներկայումս կան կամավորական գանա-
զան միավորություններ, «կորիզներ», «խմբեր» և

այլն, վորոնք աշխատում են ասորբեր ուղղութ-
թյուններով: Նրանք բոլորն եւ կենսունակ հանդիսա-
ցան: Յեւ ինձ թվում է, վոր անհրաժեշտ է միայն տալ
նրանց ավելի խոշոր թափ, հազարդել նրանց յերբմն
ե ավելի ընդհանրական նպատակներ ե փոխանցել նը-
րանց փորձը աշխատանքի նաև այլ միջավայրեր: Այս
ձեռնարկումներն, անտարակույս, իրանց լիակատար
ամբողջութեամբ շատ ավելի կենդանութեան կհաղոր-
պեն կոմյերիտիութեան աշխատանքներին ե ավելի եւ
կբարձրացնեն նրանց թափը: «Կենցաղի կորիզների»,
«ուսցիտնարացման խմբերի», «սոսոջ ժամանց կազմա-
կերպողների» խմբերի փորձը, ինչպես նաև՝ արտադրա-
կան մրցումների փորձը, «տնտեսական ձայնակցու-
թեան» շատ հաջող փորձը, ոսցիտնարացնողական խմբերի,
հարվածային բրիգադների, «սպատողների ե արտադր-
ողների հանդիպումների», բանվոր-գյուտարողների
միավորութեանց փորձը ե այլն, ե այլն, —ամբողջ այս
փորձն, ահա, վոր դեռ նոր-նոր ե սկսում կիրառվել
մասսայական մասշտաբով, պետք է հաշվի առնվի ե
չարունակվի: Ինձ թվում է, թե բոլոր այս ձեռնար-
կումներին ել վիճակված ե հսկայական ե, թերևս, կոմ-
յերիտիութեան զարգացման այս փոխանցման շրջա-
նում, պատմականորեն վճռական դեր կստարել: Հենց
այստեղ է, ահա, վոր իր համար տեղ կարող ե գտնել
այն կազակցութեանը, վոր պետք է լինի անհատական
ավելի բարձր, սփելի կուլտուրական կյանք ստեղծելու
ձգտումների ե հասարակական շահերի միջև, —կապակ-
ցութեան, վոր ներկայումս կոմյերիտիութեանական
ամբողջ աշխատանքի հիմնական առանցքն ե կազմում:
Այստեղ յես կուղենայի անել մի քանի առաջարկութեան.

ներ ե լրացումներ աշխատանքի այն մեթոդների ա-
թիվ, վորոնք, թերևս, ձեր համազումարն ընդունի ե
վորոնք, համենայն դեպս, յես կխնդրեյի ջննութեան
առնել: Արդեն իսկ կազմակերպված ե գոյութեան ու-
նեցող զանազան խմբերին նպատակահարմար կլինեն,
իմ կարծիքով, ավելացնել նաև «բյուրոկրատիզմի դեմ
պայքարող» ե կամ թե՛ «ԲԳ Տեսչութեանն ոժանդակող»
խմբեր ես (մի ձայն տեղից. —«Կան արդեն այդպիսի-
ները»): Շատ հնարավոր է, վոր կան, թեպետև հաշ-
վեգեկուցման նյութերի մեջ դրանց մասին վոչինչ չի
ասված: Յես կարծում եմ, վոր այս—պատահումը չէ
ե բացատրվում ե նրանով, վոր նրանք դեռ ես այն խո-
ւր ծավալն ու թափը չեն ստացել, ինչ վոր անհրա-
ժեշտ է: Այդ խմբերից, սակայն, կարելի յե կազմել
ԲԳ Տեսչութեան թեթև հեծելազորը: Մեզանում բյուրո-
կրատիզմի դեմ մաքառելու գործը ծայրաստիճան զան-
դաղ ե առաջ ընթանում, վորովհետև այն կազմակեր-
պութեանը, վոր իր խնդիրն ե համարում բյուրոկրա-
տիզմի դեմ պայքար մղելը, ինքը վորոչ չտրոփ կսուց-
վել ե բյուրոկրատական սկզբունքներով. —փաստորեն
գոյութեան ունեցող կոմիսարիատներին ավելացվում ե
ես մեկը, վորը վերահսկողութեանն ե անում, ինքն ես
վերահսկողութեան կարիք զգալով: Իսկ մենք նկատի
պիտի առնենք այն, վոր բյուրոկրատիզմը մեզանում
աճում ե զարգանում ե վո՛չ թե չնորհիվ հիմնարկու-
թեան ղեկավարների չարամիտ կամքի ե վո՛չ ել աշխա-
տակիցների կազբային կազմի չար կամքի չնորհիվ, այլ
մեր տեխնիկայի ե եկոնոմիկայի հետամնացութեան,
մասսաների անկուլտուրականութեան, մեր ապարատի
կենտրոնացված սիստեմի ընդհանուր ծանրաչարժու-

Թյան հետեանքով և այլն: Մինչդեռ Բանվորա-Պյու-
զացիական Տեսչութունն արդեն կանգնել է իր սեփական
«ապարքուրդրատացման» կամ սեփական «բյուրոկրա-
տադերժման» ճանապարհի վրա: Նա մեծ քանակու-
թյամբ բանվոր թղթակիցներ է գրավում, նա ստեղծել է
իր սեփական մամուլի օրգանը, մամուլի նույնպիսի
օրգաններ է ստեղծում նա նաև տեղերում և այսպիսով
նա ինչ վոր նոր տիպի կոմիսարիատի յե վերածվում:
Սակայն, ինձ թվում է, թե նրան զեռ ևս պակասում է
թեթև և կամովին գործող հեծելազորը, և այդպիսին,
ահա, առաջին իսկ հերթին, կոմյերիտմիությունն է,
վոր պիտի ստեղծի: Կոմյերիտմիությունն ընդհանրա-
պես մեծ դեր է կատարում ինքնաքննադատության գոր-
ծում: Այս ասպարիզում կոմյերիտմիության մամուլի
օրգանը—«Կոմսոմոլսկայա Պրավդան», անկասկած, խո-
չոր ծառայություններ է մատուցել, սակայն՝ մեզ պետք
է ստեղծել նաև հատուկ, թուուցիկ, «վոչ պաշտոնական»
վերահսկողության մի նոր տեսակը: Կոմյերիտական-
ների հատուկ խմբերը պետք է չըջեն խանութները, կըր-
պակները, հիմնարկությունները, կոմիսարիատները և
այլն: Նրանք պետք է չըջեն վո՛չ վորպես պաշտոնական
վերահսկիչներ, նրանք պիտի գնան առանց մանդատ-
ների, կտրոնների և առանց վորեև պաշտոնական պա-
հանջների, այլ պետք է դան, վորպես սովորական գը-
նորդներ, կամ պարզապես՝ վորպես դանդաղաբաններ,
խնդրատուներ և, մի խոսքով, վորպես սովորական
մահկանացուներ, այնպես, ինչպես և բոլոր մյուս քա-
ղաքացիները: Յեվ այսպիսով, ահա, նրանք նյութ են
ստանում, և հազվի յեն առնում այն ամենն, ինչ վոր
ստանում են այսպիսի հետադրուությունների ժամանակ:

Այս թեթև հեծելազորն անհրաժեշտ է այն պատճառով,
վոր սոսկ այսպես, սոսկ վոչ պաշտոնական կերպով
վերստուգում կատարելով է, վոր կարելի և հնարավոր
կլինի լույս աշխարհ հանել բյուրոկրատական թշնա-
մուն, մուտք գործել շարարկությունների բուն սիրտը,
բաց անել իրոք վոր գոյություն ունեցող խայտառա-
կությունները, այլ վոչ թե այն ժամանակ, յերբ նա,
կությունները, այլ վոչ թե ու կպատրաստովի, մանրահա-
այլ թշնամին կսարքվի ու կպատրաստովի, մանրահա-
տիկ ավագով կծածկի բոլոր հետքերը և զեռ գան-
դատավորին էլ դուրս կբերի, վորպես ակնհայտ խառ-
նակչի, իսկ իրան՝ ազնիվ ու անմեղի կերպարանքով:
Չգիտեմ, իրանց աշխատանքն արդյո՞ք այսպես են կազ-
մակերպել ԲԳՏ գոյություն ունեցող բՆԻՋները և կոմ-
յերիտմիութենական խմբերը: Յեթե այդպես է, ապա՝
յերիտմիութենական խմբերը: Յեթե այդպես է, ապա՝
այլ շատ լավ է, բայց յեն առաջարկում եմ ընկերներին
այլ չնույնիսկ անել աշխատանքն այս հիմքերի վրա դնե-
լնուրթյան առնել աշխատանքն այս հիմքերի վրա դնե-
լու խնդիրը, մի աշխատանք, վոր անշուշտ կապված
պիտի լինի մեծագույն հրապարակայնության, ար-
դյունքները մամուլի եջերում համապատասխան կերպով
տպագրելու, ձեռնարկած միջոցները հրապարակելու
հետ և այլն:

Անհրաժեշտ է կազմել այնպիսի խմբեր, վորոնք
գործելու զինելին բողոքների բյուրոյին առնիթեր և
կամ թե հենց իրանք այս կամ այն իմաստով այդպիսի
բողոքների բյուրոններ հանդիսանային՝ գանդատներ ըն-
դունելու հետադրուելու և ընթացք տալու համար:
Մեզանում սկսած գործը շատ հաճախ կիրատ է
թողնվում, շնորհիվ մեր կոմիսարիատների դարձյալ
նույն բյուրոկրատական կազմության: Մեզանում
վերահսկողության հսկայական կենտրոնացում է

սակցած, և հենց այդ և պատճառը, վոր շատ դժվար և դառնում ամեն տեղ հասնել, և դրա համար ել քննության յենթակա բոլոր գանդատներին և գործերին մի վորոշ մասը դուրս և սահող մեր մասների արանքով, իսկ մեր ձեռքն են ընկնում կամ առավելապես կարևորները և կամ այնպիսիները միայն, վորտեղ հաջողվել և առավելագույն ճնշումը գործադրել: Ինձ թվում է, վոր այստեղ կարելի չէ և պետք և կազմակերպել մի շարք այնպիսի խմբեր, վորոնք ի վիճակի լինեյին կամովին բողոքներին, նրանց հետազոտության գործը կատարելու և նույնպես կապված լինելու մեր վերահսկող մարմինների հետ: Ինձ թվում է նաև, վոր թերևս նպատակահարմար կլինեք կազմակերպել այնպիսի կամավոր խմբեր, վորոնք սպասարկելու լինեյին գյուղերից չնկող գանազան խնդրատուններին, կամ սպասարկելին այլ և այլ այնպիսի գանդատարներին, վորոնք վոչ մի տեղ չեն կարողանում գտնել իրանց ուզած տեղերը, ցույց տալու լինեյին նրանց գանազան հասցեներ, ուր և ում վոր պետք է դիմել և այլն:

Դասելով այն նամակներից, վոր մեզինից յուրարանչյուն ել ստանում է, այլև այն նամակներից, վոր ստացվում են մեր թերթերի խմբագրութուններում, մեզանում բավական խոշոր է այն մարդկանց տոկոսը, վորոնք գալիս են գյուղերից, հեռավոր ծայրագավառներից, վորոնք անկարող են լինում գտնել իրանց ուզած ծայրերը, վոչինչ չեն կարողանում գլուխ բերել, վոչ վոք չեն ունենում, վոր նրանց հոգսը քաշի և վերջապես՝ անուղեցույց և անոժանդակ մնալով՝ լքված և հուսախաբված վերադառնում են տուն: Նույնիսկ կոմյերիստիկության Կենտկոմի նյութերում չափազանց սպ

չեցուցիչ տեղեկութուններ կարելի չէ գտնել, տեղեկութուններ, վորոնք գործի հենց այս կողմին են վերաբերում: Գալիս են, որինակ, յերիտասարդ տղաներ լանֆակ ընդունվելու նպատակով, վոչ մի տեղ վորեւ ոգնություն չեն կարողանում ստանալ, վերադառնում են տուն, իսկ հետո քաղաքական մի դեկլարացիա չեն գրում, վորպիսին բառացիորեն հետեյալն է ասում.— «Մենք հուսախաբվեցինք սոցիալիզմի շինարարության վերաբերյալ բոլոր դատարկախոսութուններից: Մենք յեկանք բանֆակ ընդունվելու ցանկությամբ, սակայն վոչ մի տեղ վոչինչ գլուխ բերել չկարողացանք և գնում ենք հետ, տեսնելով, վոր այս բոլորը—սուտ է և խաբեյություն»: Վերջակետ: Այսինչներ:

Հավանորեն այսպիսիների թիվը քիչ չէ: Այս իսկ պատճառով, ընկերներ, ինձ թվում է, թե այս գորպառնում, ահա, կոմյերիստիկութենական կազմակերպությունը կարող է խոշորագույն ոգնությունը հասցնել մեզ:

Կոմյերիստիկութենականների հետ ունեցած յերեկվա խորհրդակցության պահին բարձրագույն գալրոցի ուսանող—ընկերներից մեկը մի նկատողություն արեց, վոր, ինձ թվում է, անհրաժեշտ է հաշվի առնել:

Այդ ընկերը խնդիր է հարուցանում մեր ուսանողության հասարակական աշխատանքի, ուսանողի հասարակական բեռնվածության, հետեւաբար՝ գաղափարաբանական քիչ թե շատ վորակյալ աշխատավորի մասին: Կանապես քիչ թե շատ վորակյալ աշխատողների «հաւանից դուրս և գալիս, սակայն, վոր ուսանողների «հասարակական աշխատանքն» այն է լինում, առաջին հերթորակական աշխատանքն» այն է լինում, առաջին հերթորակ վոր և է յերեկույթի կամ համերգի տոմսերը բաժանե-

մասին: Մենք պետք է դիմենք այժմ այնպիսի խմբեր և խմբակներ կազմակերպելուն, վորոնք նպատակ դնեն այս ձևով նոր անդամներ ընդունելը—բնակարանները, հանրակացարանները, ննջարանները շրջազայելու միջոցով և այլն, վորոնք կարողանային ուշադրություն պարձնել գործի այս կողմի վրա, վորոնք է վիճակի լինելին տակն ու վրա անել այստեղ լծացած հարարերությունները և վորոնք կարող լինելին նոր և կենդանի խոսք ասել այս ասպարիզում: Այս աշխատանքներին պիտի լծել մեր յերիտասարդության և այնպիսի վորակյալ կադրերն, ինչպես մեր ուսանողությունը:

Յեվ այսպես գոյություն ունեցող փորձը պետք է ընդարձակվի, նա պիտի առավել խոշոր թափ և ծավալ ստանա, նա պետք է լրացվի վորոշ նոր խնդիրներով, վորոնց թվում կարևորագույնն է, իմ համոզմունքով,— մասսաների մեջ, նրանց կենցաղում կատարելիք սպեցիֆիկ, առանձնահատուկ աշխատանքը և ապա՝ պայքարը բյուրոկրատիզմի դեմ, սակայն վոչ թե բի խոսքով, այլ իրապես:

5. Աշխատանքի տարբեր շրջանները: Կադրերի ֆախսպտորատու բյուրո: Կոմյերիտմիություն և քեոքիան

Ներկայիս կացության որիդինալությունը հենց նրանում է, վոր մենք տարեց-տարի, թերևս և մեզ համար աննկատելի կերպով ավելի է ավելի յենք տարբերականացնում մեր խնդիրները, և կոմյերիտմիությունն էլ այսպես թե այնպես պետք է, վոր իր վերաբերմունքը ցույց տար դեպի այդ խնդիրները: Չեմ ուզում այժմ խոսել զեկավարության վորակի և աշխատանքի մասին,—լավ թե վատ՝ այդպիսին կատարվում է: Սակայն յեթե գուր մոտիկից նայեք իրերի այժմյան դրությանը, ապա անկասկած կտեսնեք, վոր յերիտասարդությունը ներկայումս զեկավարում է աշխատանքների մի շարք ասպարեզները: մի բան, վոր ասանքներն էլ չարք ասպարեզները: Վերցնենք այնպիսի մի ասանքում գոյություն չունեք: Վերցնենք ասպարեզ, ինչպիսին է գեղարվեստական գրականությունը: Մեր գեղարվեստական գրականությունն այժմ,—լավ թե վատ՝ այդ ուրիշ խնդիր և,—սակայն զեկավարվում է կոմյերիտմիության շարքերից յերանցիկ կողմից:

Մեր քաղաքական հրապարակախոսության ասպարիզում նույնպես յերիտասարդության վորոշ կադրերը մերձիմոտո հասել են զեկավարության: Այլ ճյուղերում ևս, որինակ, թերիտայի բնագավառում, մենք միևնույն պրոցեսն ենք դիտում: Սակայն, իրերի այս կացությունը—մեր ընդհանուր կուլտուրայի աճումը—չի կարող վոր և՛ է չափով չչոչափել նաև այն կոմյերիտականներին, վորոնք ներկայումս զեկ ևս գտնվում են կոմյերիտմիության շարքերում: Կուսակցական և կոմյերիտմիությանական մասսան արդատավոր կերպով աճել և հասունացել են, սակայն՝ աճել են նաև մասսաների պահանջները, բանվոր և գյուղացի յերիտասարդության ծագույն փտանգն, ահա, հենց այն է, վոր յերիտասարդության կադրային կազմը, նրա զեկավար կազմը, չի կարողանում հասցնել այդ բոլոր պահանջներին ժամանակին բավարարության տալը, հետ և մնում նրանցից: Կոմյերիտականները գանդատվում են, թե մեր

կան ել կարող ե բամփել, յեթե մենք ժամանակին ուշքի
չգանք և ժամանակին չհարուցանենք այդ խնդիրը :
Սակայն, յեթե, մի կողմից, մենք վորակյալ այդպիսի
ուժեր պետք ե տրամադրենք հասկապես թեորիայով
գրազվելու և նրանցից մեր ապագա իդեոլոգիական պա-
րագլուխները պատրաստելու համար, ապա՝ մյուս կող-
մից՝ մենք պետք ե ամբողջ կոմյերիտմիության մ'ջ և ո
հետաքրքրություն դարթեցնենք զեպի տեսական խնդիր-
ները և տեսական մեծ շարժում ստաջացնենք յերիտա-
սարգության շարքերում : Ինչո՞ւ պետք ե մենք զեռես
կանդնած մնանք խնդիրների այն մակարդակի վրա, թե՛
ասոված կա՞ արդյոք, թե՞ չկա, յերբ հսկայական մի
շարք մարդկանց համար այդ խնդիրն արդեն լուծված
ե և ինչո՞ւ համար ե, վոր մենք չենք ստաջարում նաև
այլ խնդիրներ, վորոնք շատ-շատերի համար զեռես
լուծված չեն բնավ : Որինակի համար վիտայիտների
հետ ունեցած վեճի, մեխանիքակա՞ն, թե՛ զիտեկտի-
կական մատերալիզմի, փոխանցման շրջանի որինաշա-
փությունների խնդիրները և հազար ու մեկ այլ խնդիր-
ներ : Այս խնդիրներն այժմ քննարկվում են, բայց մեծ
մասամբ՝ ժուրնալիտական, գիտական և կիսագիտա-
կան փակ խմբերի շրջանակներում : Մինչգեռ տեսական
այդ հոսանքը մենք պետք ե մասսայական լայն շրջանա-
ստության մեջ գնենք : Շատ սխալ ե, թե բանվոր յերի-
տասարգությունն անտարբեր կգտնվի և արձագանք
չի առ : Նա մեծագույն ուրախությամբ կարձագանքի
այդ գործին, յեթե մենք կարողանանք այդպիսին հճտո-
րեն կազմակերպել, յեթե յուրաքանչյուր անգամ հաշվի
առնենք համապատասխան լսարանի փորձը և յեթե ք
փիճակի լինենք ստաքել այնպիսի դասախոսների, վո-

րոնք իրանք ել մի բան հասկանում են այս գործի կազ-
մակերպությունից : Այս ճանապարհով մենք կրարձրաց-
նենք մասսայի տեսական մակարդակը, կներգրավենք
նորանոր այնպիսի շերտեր և խավեր, վորոնք այսօր
արդեն վերջնականապես ձանձրացել են միտրինակ,
տաղտկալի և ազքատիկ ծամվածքից : Մեզ անհրաժեշտ
ե ամբողջ մի շարք բոլորովին նոր նվազահնչյուններ
տալ, նվազել շատ ավելի մեծ թվով կլավիշների վրա և
արձագանքել մի շարք այնպիսի սրահանջների, վորոնց
պակցությամբ և մասամբ ել՝ ներկայումս սոցիալիզմի
պրոպագանդն ուժեղացնելու անհրաժեշտության ընդ-
հանուր կացության պատճառով, յես պետք ե նշեմ նաև
հետեյալը.— կոմյերիտական կազմակերպության և
մասնավորապես՝ «կոմսոմոյսկայա Պրավդային» և
պատկանում մեր թերություններն ու պակասություն-
ները քննադատելու խնդրի սուր և բացորոշ կերպով
ստաջարելու պատիվը : Այս գործն անպայման պիտի
շարունակել, բնավ յերբեք չիջեցնելով և չնվազեցնելով
բունած ընթացքն ու թավրը : Սակայն անհրաժեշտ ե
քննադատական այդ փորձը պարբերաբար ընդհանրաց-
նել : Ինչո՞ւ համար եմ ասում յես այս : Վորովհետե
անհրաժեշտ ե մասնանշել և ցույց տալ շարիքը հաղթա-
կարելու հանապարհները : Յերիտասարգությունն ան-
կարելի յե թողնել անհեռանկար և վերջապես չի կարե-
տության վրա : Յես, իհարկե, շատ լավ գիտեմ, վոր
«կոմսոմոյսկայա Պրավդա»-ի կոմյերիտմիութենական
գեկավարությունը բնավ միայն բացասողական վերա-
բերմունքը չունի : Բայց անհրաժեշտ ե քննադատական

այդ փորձն ավելի հաճախ և ավելի սխտեմատիկորեն
ընդհանրացնել, ավելի հաճախ և սխտեմատիկորեն նը-
շել չարիքի հաղթահարութեան հեռանկարները, գրա-
կոնկրետ ուղիները և ավելի հաճախ կապել տոանձին
խնդիրները մեր սոցիալիստական շինարարութեան բնդ-
հանուր խնդիրներին, այն ճանապարհներին, վորոնցով
առաջ և ընթանում մեր հասարակութեան զարգացումը
գեպի սոցիալիզմ: Մեզանում մինչև այսօր ել դեռ այն-
պիսի պատկերացումն և իշխում, թե սոցիալիզմ ասածն,
այդ—իրերի այնպիսի մի կարգ և, վորն անհայտ և թե
ինչպես, բայց մեկ անգամից և հաստատվելու: Մինչ-
դեռ սոցիալիզմը զարգանում և ստեղծվում և մաս-մաս:
Զարգանալով իր մի քանի ոջախներից, նա նոր և նոր
դիրքեր է նվաճում և աճում է: Մեր վերջնական նպա-
տակը—բովանդակորեն ծավալված կոմունիստական հա-
սարակութունն է: Սակայն, պետք և զգացնել և ցույց
տալ, վոր մեր հետամնաց յերկրում սոցիալիզմը զարգա-
նում և աճում է, վոր արդեն այն ամենն, ինչ վոր մե-
զանում կա՝ չնայած թերութուններին և սեխն ավող
բացերին՝ արդեն իսկ սոցիալիզմի զարգացում է, վոր
նա հետամնաց և սոսկ այն պատճառով, վոր իր զարգաց-
ման սկզբնական շրջանն և սպրում և այն ել այնպիսի
մի յերկրում, վորտեղ այդ զարգացումը կապված և ա-
ռավելագույն զժվարութունների հետ:

Յեվ այն ժամանակ, ընկերներ, յերբ խնդիրը մենք
այսպես կընենք, մեզանում բյուրոկրատիզմի խոցերի
դեմ ձեռնարկած ամեն մի արշավը՝ լինի դա թեթևակի
թե հիմնավոր՝ այդ միևնույն և, —խորագույն իմաստա-
վորումը կատանա այն խռչար խնդրի տեսակետից, վոր
առաջադրել և մեր կուսակցութունը և վոր առաջա-
դրում է իրան մեր կոմյերիտմիութունը:

6. Դպրոցը, սոցիալիստական կադրերը, պիսեռակաճ չարժույթ:

Կադրերի խնդրի կապակցութեամբ, վորոնց մասին
խոսել եմ արդեն, այստեղ յես պետք է իր բովանդակ
սրութեամբ հարուցանեմ զպրոցի խնդիրը: Յեվ, ահա,
յեթև արդեն կարելի յե ասել, թե կոմյերիտմիութենա-
կանների շարքերից հառաչանք և լավում, այս այդ—հա-
ռաչանքն և դպրոցի մասին՝ վոր տեսակետից վոր ու-
ղում էք վերցրել: Ահա, հենց յերեկ եր, վոր համա-
ղումար յեկամ բատրակներն ու բատրակուհույս, նրանք
և շատ խոսեցին այդ մասին և, անտարակուս, նրանք
խոսում էին այդ խնդրի կարեւորութեան լիակատար
բարձրագոյնութեամբ: «Վոր տեսակետից ել վոր մտտենալու
լինես, —ասում էին նրանք, —մեզ համար առայժմ յեթ
չկա»: Նախ և առաջ՝ ամբողջ մի շարք գյուղերում բնդ-
հանրապետ զպրոց չկա, իսկ յեզածններն ել յերբեմն գեռ
վաղում են: Յերկրորդ՝ չկան միջոցներ, չկան դա-
սագրքեր, չկա գրականութուն: (Ի միջի այլոց, նրանք
բոլորն ել զանդատում էին—և այս պետք է առնել ի
դիտութուն և ի գեկավարութուն—վոր հատուկ բառ-
բարկային գրականութուն չկա բոլորովին): Յեվ սպա,
յերբորդն այն է, վոր նյութական կարէքը փոփո-
խութեան և յենթարկում մեր զպրոցների զասակարգա-
յին կազմը:

Վերցնենք, որինակ, մեր զպրոցական հաստատու-
թյունների զասակարգային կազմը ուսումնական տար-
վա սկզբին և վերջին: Առաջին աստիճաններում տարվա
սկզբին մենք յերբեմն ունենք 46-50 տղոս պրոլետարա-
կան տարրերի, այսինքն՝ զասակարգային շատ կարգին

մի կողմ: Աստուծո՞ւհան տարվա վերջում—պատկերը
չատ հաճախ այլ և՛ 10-15 տոկոս: Ինչո՞ւ: պատճառն
այն է, վոր աշակերտը կամ ուսանողը, յեթե նա բառ-
բակ է, չքափոր և և այլն, վոր մի անգլից փոքեկ լրացու-
ցիչ միջոցներ չի ստանում և այդ պատճառով այլևս
չկարողանալով դիմանալ, ստիպված է լինում թողնել
գպրոցը և հեռանալ: Դպրոցական հաստատութիւն-
ներն այսպիսով մաղի յեն վերածվում, վորն իր մեջ և
պահում ավելի ունեոր տարրերին (ծափահարություն-
ներ), և այսպիսով մենք մեզ շատ հաճախ պատրանքի
մեջ ենք գցում այն թվերով, վոր ստանում ենք գպրոցա-
կան հաստատութիւնների ընդունելութիւնների ժամա-
նակ, բայց ուշագրութիւն չենք դարձնում ուսումնա-
կան տարվա վերջում ստացված թվերի վրա: Մինչդեռ
տարրերութիւնն այդ թվերի միջև շափազանց նշա-
նակելի յե լինում: Այն հանգամանքը, վոր մեր գպրոց-
ներում բաարակը անդ չի կարողանում դանել իր հա-
մար, վոր բնակչութիւն չքափորազույն մասը հարկա-
դրված է հեռանալ գպրոցներից և վոր մեր գպրոցների
նյութական միջոցները շափազանց փոքր են,—այս բո-
լորն, ահա, պարտափորեցնում է մեզ ասելու, վոր ան-
հրաժեշտ է վերջապես, վոր մենք սկսեմք վերակազմել
մեր բյուզջեն՝ շատ ավելի խոշոր հատկացումներով
գպրոցի համար: (Ծափահարություններ): Ինձ թվում
է, թե «իգ՞ւր և աղարդյուն և սրենքներ գրելը» մեր
կարմիր մասնագետների մասին և այն մասին, թե
Շախտի գործը պահանջում է մեզանից հարյուր առ-
կուսային պրոլետարական յերեկելի կազմ ունենալ և այն
մասին, թե մեզ անհրաժեշտ են մեր սեփական գյու-
ղատնտեսները, ուսուցիչները, տեխնիկները, ճարտա-

լրացեաները և այլն,—իգուր և աղարդյուն և խողտո այն
ամենի մասին խոսելն, ազմկելն ու գրելը, յեթե մենք
այդ ամենն իրացնելու համար ըստ ամենայնի անհրա-
ժեշտ միջոցները չպիտի հատկացնենք և տանք: Այս իսկ
ւսումնասու՞ր ինձ թվում է, վոր կոմյուքիստութիւնն
այստեղ, այս խնդրում շատ վորոշակի դիրք պետք է
բունի և միանգամայն անփախ ու համարձակ կերպով է
իր ամբողջ ձայնով, հաշվի առնելով միաժամանակ նաև
իր ամբողջ փորձը, վոր նա ձեռք կրերի այս համա-
այն ամբողջ փորձը, վոր նա ձեռք կրերի այս համա-
գումարի կատարած աշխատանքների ընթացքում, պետք
է իր բանաձեւում ասի, վոր այստեղ անհրաժեշտ է փո-
խել գործի գրութիւնը: Հակառակ դեպքում՝ մենք վո-
չինչ չենք կարող ձեռք բերել վո՞չ մեր գպրոցի հատկա-
պես դասակարգային կազմը բարելավելու գծով, վո՞չ
մեր կարմիր մասնագետներին, տեխնիկներին և ճարտա-
բայետների կազմը բարելավելու գծով և վո՞չ էլ վորեւե
բայետների կազմը բարելավելու գծով և վո՞չ էլ վորեւե
այլ ուղղութիւններով: Այսպիսով, բնկերներ, մեր
կազմերի վերաբերյալ խնդիրը, բառիս ամենաընդար-
ձակ իմաստով, կապված է մեր գպրոցին վերաբերող
խնդրին, և գպրոցը, թերևս, մեր բնոհանուր խորհրդա-
լին սրգանիգմի մեջ ամենացափոտ և ամենահիմանդոտ
անգիբից մեկն է հանդիսանում: Յես պետք է ասեմ, վոր
կացութիւնն տարրինակութիւնն էլ ավելի յե բնո-
գծվում այն հանգամանքով, վոր ներկայում մենք չա-
փազանցորեն զբաղված ենք կուլտուրական հեղափոխու-
թիւնն առթիվ բարձրացրած ազմուկներով: Սակայն,
կուլտուրական այդ հեղափոխութիւնն առանց հենա-
լանի, կուլտուրական հեղափոխութիւնն առանց գպրո-
ցի, այդ—բացարձակ անհեթեթութիւն է: Յեկ այն

յիս զարխս եմ ձեզ մոտ և զեկուցանում եմ, վոր Կենտրոնը վերջին ժամանակներս կոմյերիտմիութեան վրա ավելի սրտկան ուշադրութեան և դարձրել, քան թե մեր դարգացման «նախորդ դարաշրջանում»: Յեթե այս ուղիղ է, ապա՝ ուղիղ է և մեկ ուրիշ բան, — վոր տեղեկում էս մոտավորապես նույն և յեղել: (Ծիծաղ: Ծափահարութիւններ):

(Մի ձայն. — «Այդ ինքնաբնականապէս յայտն է»): Այս, այդ — ինքնաբնականապէս յայտն է: (Ծիծաղ ծափահարութիւններ):

Յես ընդհանրապես շատ և շատ խորհուրդ կտայի ընկերներէից շատերին մեկ անգամ ընդմիջա իրանց ապահովին ող անել, վոր ինքնաբնականապէս յայտն, այդ բնավ չի նշանակում, թե դու քննադատում էս ուրիշին, այլ ինքնաբնականապէս յայտն այդ այն է, յերբ դու ինքզիս ևս քեզ քննադատում և ուրիշներին էլ թույլ ևս տալիս քեզ քննադատելու: (Ծիծաղ: Ծափահարութիւններ, Մի ձայն նախազահարութիւնից. — «Այդ ուղիղաբար է»):

Յեթե այս ճշմարիտ է, ապա՝ ճշմարիտ չե այն, ինչ վոր գրված է ձեր հաշվեկեկուցման մեջ: (Ծիծաղ: Ծափահարութիւններ):

Ահա, ընկեր Չապլինը բացատրում է այդ նրանով, վոր սրբագրիչները սխալվել են և մեկ բառի փոխարեն՝ մեկ ուրիշն են գրել (ծիծաղ: Ծափահարութիւններ):

Կոմյերիտմիութեան համադումարը խզի մրտաբ պետք է պատասխան տա կուսակցական ղեկավարութեան խնդրին, արձանագրելով, վոր այդ ղեկավարութեանը վոչ թե լավացել, այլ վատթարացել է, վոր

այս դրութեանը այլ ևս անհանդուրժելի չէ, վոր կուսակցական կազմակերպութեաններն այս դրութեանը պետք է փոխեն, իսկ կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեն պետք է ձեռնարկի այն բոլոր միջոցները, վորոնք այստեղից բղխում են:

Թույլ տվեք հակիրճ կերպով նշել ևս մեկ պորտիւն, թեկուզ և ամենաբնականաբար պակաս, պիտեմք կամ շարժման մասին: Այս ասպարեկում վերջին տարիներս դրութեանը վատ է, շատ վատ է: Հիշում եմ, վոր XIII-րդ համադումարի պահին յես բանաձև էյի գրում «քորդի» (оправада) մասին, այն իմաստով, թե վորքան ցած իջնենք ըստ հասակի, այնքան լայն պիտի լինի ընդգրկումը: Այս դրութեանը ճիշտ է, սակայն մենի ընդգրկումը: Մեզանում այնպիսի փոխհարաբերութեան և ստեղծվել: Մեզանում այնպիսի փոխհարաբերութեան և ստեղծվել, վոր հասակների ընդգրկումը մանկական կազմակերպութեանների կողմից, վորպիսին ընդարձակ պիտի լինեն՝ ընդհակառակը — կոմյերիտմիութեան համադումարում — ավելի սահմանափակվում է: Հենց մեծամասնութեամբ — ավելի սահմանափակվում է, վոր թեկուզ այս խոչորագույն փաստը ազդարարում է, վոր թեկուզ այս խոչորագույն մեջ է: Յեթե մենք ի դործն այստեղ վատ դրութեան մեջ է: Յեթե մենք ի մոտո նայենք խնդրին, ապա կտեսնենք, վոր խնդրին աստիճան հերթին դեմ է առնում այնպիսի ղեկավար կադրերի պակասութեան, վորոնք քիչ թե շատ հասկացողութեան ունենային պիտեմքներին ղեկավարելու դործից: Հիմնականում հարցի աստիճանագրութեանը սրան է հանդուրժում: Ինձ թվում է, թե այն Կենտրոնական Կոմիտեն, վոր դուք բնորոշելու չեք այս համադումարում, պետք է խոչոր ուշադրութեան նվիրի այս պորտում, պետք է խոչոր ուշադրութեան նվիրի այս պորտում:

լեմին : Նա պետք է ուշադրութեամբ դարձնի կոմյերիտ-
միութենական շարքերի միջին գեկավարներ պատրաս-
տելու և համապատասխան մանկավարժների հետ զո-
ղումն ստեղծելու վրա , վորպեսզի հաջորդ համազումա-
րում արդեն կարողանա ուղղել իր դիժը և հանդես դալ
մի այլ հաշվեկշռով . վոչ այն հաշվեկշռով , վոր մենք
ունեյինք մինչև այսօր :

7. Կոմյերիտմիութեան միջազգային խնդիրները .

Անցնում եմ այժմ վերջին ինդրին—կոմյերիտմիու-
թեան միջազգային կապերի վերաբերյալ : Խորհրդային
հանրապետութունների միջազգային կացութունը բո-
լորիս էլ հայտնի յե : Միանդամայն ակներև և , վոր մենք
թեևակոխել ենք այնպիսի մի շրջան , յերբ կապիտա-
լիստական յերկրները կողմից մեզ վրա հարձակում գոր-
ծելու հնարավորութունն ուժեղանում և : Յեզ նա , ով
հետևում և վերջին շրջանի միջազգային կյանքին , ա-
ռանց դժվարութեան կարող և տեսնել , թե վորքան լար-
ված և դարձել այժմ միջազգային դրութունը : Վեր-
ցնենք , որինակ , ընտրողական կամպանիաները : Ընտրո-
ղական կամպանիան Ֆրանսիայում—«պարլամենտա-
կան» մի ուղերացիա յե , և սակայն՝ այս տարի ընտրո-
ղական այդ կամպանիան հազեցված չե՞ր միթե ամե-
նաչարված դասակարգային պայքարի վողով : Ավելի՛ ,
քան յերբ ևե : Ընտրողական կամպանիաներից և վո՛չ
մեկը Ֆրանսիայում վերջին տարիների ընթացքում այն-
պիսի կատաղութեան մի՞նուլորդում չեր անցել , ինչպես
այս մեկը : Մի՞թե հենց նորերս անցած մայիսի մեկը
ցույց չտվեց մեզ դասակարգային պայքարի ծայրագույն
սրումն , մի՞թե նա չապացուցեց , վոր դասակարգային

խմբավորումները պատերի պես ևն կանգնել իրար դեմ
—հանդիման : Մի՞թե 400 վերավորն ու սպանվածը Վար-
չավայում մայիսի 1-ից ցույցի ժամանակ—մի թիվ ,
վոր մենք 1905 թվից հետո չեյինք լսել—չի ապացուցա-
նում , վոր այստեղ էլ ևն ուռել արդեն կապիտալիստա-
կան հանրակարգի ներհակութուններն ու հակասու-
թունները : Յեզ վերջապես ԽՍՀ Միութեան դեմ ձեռ-
նարկվող Ֆինանսական և տնտեսական բոյկոտի տարբեր
ու դանազան վորձերը մի՞թե նույնը չեն ցույց տալիս
և մի՞թե չեն խոսում նույն համոզիչ և պերճախոս
լեզվով :

Ահա թե ինչու մեր կուսակցութեան և կոմյերիտ-
միութեան համար միջազգային կապերի և միջազգային
աշխատանքի խնդիրը առաջնագույն նշանակութունն է
ստանում : Յեթե մենք ներկայումս Կոմիտեներում
ստիպված էյինք լարել մեր բոլոր ջանքերը , վերպեսզի
կարողանանք արժատական կերպով առաջադրել տակ-
տիքական պրոբլեմերը , այլև առաջադրել ամբողջ մի
տիքական պրոբլեմերը , վորոնք գորավոր
չարբ կազմակերպչական պրոբլեմներ , վորոնք գորավոր
թափով պետք և առաջ տանեն մեր կուսակցութունները
գեպի նրանց մասսայական կոմունիստական կուսակ-
ցութունների վերածելը , ապա Յերիտասարդական
Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի համամիութենական
պատգամավորութունն , ինձ թվում և , հարց պետք է
հարուցանի Յերիտկոմիտեներն աշխատանքների ուժե-
ղացման մասին : Վերջին ժամանակներս Յերիտկոմին-
չոր չափով , քան թե նախորդ շրջանում՝ Կոմունիստա-
կան կուսակցութունները : Մեր կազմակերպութեան
զարգացումն ամենուրեք , կոմյերիտմիութենական կազ-

մակերգութեանն և զարգացումն Արեմտյան Յեկրո-
պայում պետք է վոր ըստ ամենայնի ընդդժի այս հա-
մագումարում, և այս ուղղութեամբ համապատասխան
զիրեկտիվներ պետք է տրվեն համամիութենական լե-
նինյան կոմյերիտմիութեան այն ներկայացուցչու-
թյանը, վորն աշխատում է կոմյերիտմիութեան միջազ-
գային կազմակերպութեան մեջ: Սակայն այժմ անհրա-
ժեշտ է ընդդէմ նաև միջազգայնական դաստիարակու-
թյան խնդիրները, ինչպես նաև կոմյերիտականներին
բանվոր-գյուղացիական յերիտասարգութեանը բան-
վորական բոլոր կուսակցութեանն և հետ ծանոթաց-
նելու և այլ յերկրներում ախրող դրութեանն իրազեկ
զարձնելու խնդիրները: Միևնույն ժամանակ հարկավոր
է հարաճուն թափով կարգավորել նաև միջազգային
բնավորութեան սենցող կապերը, և ճիշտ այնպես,
ինչպես մեր մի քանի գործարանային կազմակերպու-
թյանն են անում, նամակագրութեան պահպանելով
Փրանսիայի կամ Գերմանիայի և կամ վորեւէ այլ յերկրի
այս կամ այն գործարանի բանվորների հետ, — ճիշտ
այդպես էլ պետք է աշխատեն և գործեն նաև կոմյե-
րիտականները: Ինձ թվում է, թէ կոմյերիտմութենա-
կան կազմակերպութեանը հարաճուն թափով պետք է
դիմի իր միջազգայնական կապերը կարգավորելու բազ-
մազան մեթոդներին, պետք է ուժեղացնի, ընդարձակի
և խորացնի այդ աշխատանքը, վորպեսզի սրավոր և
սիստեմատիկորեն կարողանա նախապատրաստել մի-
ջազգային կոմյերիտմիութենական պրոլետարիատի և
զի նրա հետեից յեկող խավերի միասնական և ընդհա-
նուր գործակատը:

Այսպիսով, բնիկներ, այն շրջանում, վոր մենք
թեևակոխում ենք այժմ, մեր բոլոր խնդիրներն էլ հակա-
յական թափ են ստանում: Մուտ է, մեծագույն մի ան-
հեթեթութեան և աննկարագրելի մի ցնդարանու-
թյուն, թէ ներկայումս մենք գիտում ենք սոսկ հին ներ-
բանների կատարելուն: Մենք պետք է ծայրագույն ու-
շաղթութեանը հատկացնենք «մանրութիւնը»: Յեկ
սակայն՝ մենք թեևակոխել ենք արդեն այն շրջանը, յերբ
մեզանում, միջազգային հարաբերութեանն և անոյա-
բիցում, մեծագույն պատրաստութեանը պիտի տես-
նել վիթխարի պայքարների համար, վորոնց նմանը գե-
շի յեղել, — վորովհետև գալիք պայքարները, այդ-քա-
ղաքացիական պատերազմի կոխիները չեն լինելու, յերբ
մենք կովում էլինք բոկոտն գործերով և նախաքանակ
ու վատ զինված զորախմբերով և այլն: Մեզ հակայական
պայքար և սպասում կապիտալիստական մեծահզոր
թշնամու գեմ, մի պայքար, վորը միջազգային բոլոր
մեզ հետ և մեր գրեշակների ներքո կանգնած ուժերի
ծայրագույն լարումն և պահանջելու, վորը մտքի յայա-
ցիայի պիտի յենթարկել տա բոլոր հասակավոր և
կոմյերիտմիութենական կազմակերպութեանները և
վորը պահանջելու յե մեզից մեծագույն հերոսականու-
թյունը յերևան բերել:

Ներքին քաղաքականութեան և անտեսական չի-
նանարութեան բնազավտում ևս մենք գիտել ենք այժմ
հակայական ծավալ ունեցող խնդիրների լուծման, դիմել
ենք հիմնական շինարարութեան: Ծայրագույն գըթ-
վարութեաններով և լարվածութեամբ և, վոր մենք այ-
սոր լուծում ենք մեր առջև դրված վիթխարի խնդիրը:

Ո՞վ կը համարձակիլի ասելու, թե այս մի աշխատանք է,
վորն իրրև նույնն է, թե ըլի ցատկումները: Մեր յեր-
կրում կուրտուրական հեղափոխության կատարելու
վիթխարի խնդիրն ենք առաջադրել մենք և շարունա-
կում ենք ստալ խաղալ, հետադիմելով նահանջող և վա-
խուստ ավող թշնամուն: Ժամանակի այս համաժժի ըն-
թացքում մենք պետք է սրենք այդ պայքարը, վոր
կողմամ է մեր սոցիալիստական շինարարության հետ
և պետք է շարունակարար աճող չափով մեղենք մեր
ներքին թշնամուն, ի մի հավաքելով մեր կուսակցու-
թյան և կոմյերիտիության շարժը ավելի և ավելի
յայն մասսաներին, գիմելով նաև միջադպրին պրոլե-
տարիատի բոլոր շերտերի ամենարնդարձակ մորիլիզա-
ցիայի: Մեր կոմյերիտիութենականները միշտ գտնվե-
լիս են յեղել իմպերիալիստական պատերազմները դեմ
մաքսոզների առաջապահ գիրքերում: Կոմյերիտիու-
թենական կազմակերպությանների առաջնորդները և
նրանց շարքերից յեյամ՝ մեր կոմունիստական կուսակ-
ցությանների նոր պարագլուխները միշտ կանգնած են
յեղել հակա-իմպերիալիստական պատերազմի առաջին
շարքերում: Նրանք ապաքայում ևս կանգնած են լինե-
լու այնտեղ, այդ գիրքերում, և ձեր համազումարը,
Համաթիութենական Լենինյան Կոմյերիտիության
համազումարն այստեղ, այս խնդրում ևս պետք է ա-
սի իր ծանրակշիւ խոսքը: Մենք թեակոխել ենք արդեն
այնպիսի խնդիրների մի շրջան, վորոնք առավել մեծ և
մեծանշանակ են, քան յերբեք, և այժմ ևս կոմյերիտ-
իութենական կազմակերպությունը, ինչպես և անցյալ
շրջանում, հեղափոխական վիթխարի յետանդի ու թա-

յի մատակարարողն և հանդիսանալու, և սրամական
այս դարաշրջանում ևս նա ստալ և ընթանալու նույն
փոռավոր ու սրանձալի գրոշակի տակ: Նա չի հանդատա-
նա նրանով, վոր համաթիութենական սրոյիտարիտար
կարմիր շքանշանն է հանձնել նրան: Բայց նա կրելու չե
այդ շքանշանը նրա համար, վորպեսզի հետագայում
ձեռք բերի ստավիլ վալլուն, առավել վճռական և առ-
վել հզոր հայթանակներ: (Բուռն ծափահարություններ:
Համազումարը վորտի կանգնելով ովացիա յե սարքում
ընկ. Բուխարինին):

« Ազգային գրադարան

NL0189075

ԳԻՒՄԱՐ 25 ԿՈՊ.

3KCM
F-95

4

